

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

EVALUACE STRATEGICKÉHO PLÁNU SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ 2015 – 2018 ČESKÉ VELENICE

Zpracovala: Ivana Siglová, Daniela Büchlerová

září 2019

Obsah

Seznam tabulek	3
Seznam schémat a obrázků	3
Seznam grafů	3
Shrnutí evaluační zprávy	4
Základní terminologie	4
Metodologie	6
Limity evaluace	7
Evaluace Strategického plánu sociálního začleňování města České Velenice	8
Výchozí a současný stav sociálního vyloučení v Českých Velenicích	12
Kriminalita	13
Dluhy	14
Dávky	14
Zaměstnanost	17
Sociální služby	17
Dopady SPSZ	18
Pokrytí potřeby sociálních služeb v obci	33
Provázanost služeb	35
Stabilizace životní situace cílové skupiny	38
Zhodnocení naplňování cíle koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) ..	39
Adresnost/relevance	39
Konzistence	40
Kordinace a synergie	40
Udržitelnost	41
Závěry evaluace	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Služby sociální prevence.....	8
Tabulka 2: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Rodina.....	9
Tabulka 3: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Bydlení.....	11
Tabulka 4: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Zaměstnanost.....	12
Tabulka 5: Přehled sociálně vyloučených lokalit v obci České Velenice v roce 2015.....	12
Tabulka 6: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v ORP Suchdol nad Lužnicí a ČR	13
Tabulka 7: Srovnání podílu sob v exekuci v různých územních celcích v roce 2016 a 2017	14
Tabulka 8: Srovnání počtu příjemců dávek v Českých Velenicích mezi lety 2016 -18.....	16
Tabulka 9: Mimořádná okamžitá pomoc v Českých Velenicích v letech 2015 – 2018	17
Tabulka 10: Srovnání podílu nezaměstnaných v různých územních celcích mezi lety 2015 -2019	17
Tabulka 11: Přehled projektů podpořených v rámci výzev KPSVL	18
Tabulka 12: Evaluované služby.....	19
Tabulka 13: Počet klientů a kontaktů Spolku 3P v jednotlivých letech.....	21
Tabulka 14: Počet kontaktů a klientů občanské poradny za jednotlivé roky.....	22
Tabulka 15: Výstupy TP Rozkoše bez rizika v Českých Velenicích	25
Tabulka 16: Rodičovský klub – počet uživatelů a jejich setkání	26
Tabulka 17: Počet uživatelů SAS a jejich setkání v letech 2017 - 2019	26
Tabulka 18: Základní statistika OSPOD Třeboň pro České Velenice.....	27
Tabulka 19: Základní statistika Nízkoprahového klubu Brána.....	29

Seznam schémat a obrázků

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí.....	6
Obrázek 1: Index kriminality ORP Suchdol nad Lužnicí za rok 2015.....	13
Obrázek 2: Index kriminality ORP Suchdol nad Lužnicí za rok 2018.....	13
Obrázek 3: Stav exekucí v českých Velenicích v roce 2017	14
Obrázek 4: Stav exekucí v českých Velenicích v roce 2016	14
Schéma 2: Evaluované cíle, výstupy a dopady	20
Schéma 3: Stav v roce 2015 dle vstupní analýzy	36
Schéma 4: Stav k 1.7.2019.....	37

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu kontaktů terénního programu mezi lety 2015-18.....	25
Graf 2: Počet kontaktů Nízkoprahového klubu Brána v jednotlivých měsících	28
Graf 4: Odpověď na otázku „Je současná kapacita vaší služby dostatečná?“	34
Graf 5: Odpověď na otázku „Je současná kapacita ostatních služeb dostatečná?“.....	34
Graf 6: Odpověď na otázku „Vedla změna v oblasti sociálních služeb k efektivnější spolupráci mezi aktéry?“	38

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí České Velenice v letech 2015 – 2018 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2016 – 2018, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti sociálních služeb – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole Metodologie.¹ Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. **Cílem zprávy je** popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování ve městě České Velenice i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je jedním z odborů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, byla v roce 2008 ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci je **síťování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **Lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je klíčovým nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch či neúspěch intervence ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregacním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na značné **limity**. Základní limit tvoří skutečnost, že ASZ nedisponuje žádnými pravomocemi vůči obcím a samosprávám ani vlastními finančními zdroji. Sahrává tak úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen velmi omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky, neboť nemá žádné legislativní ani exekutivní pravomoci. ASZ je

¹ Strategický plán sociálního začleňování města České Velenice 2015 – 2018. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokalita/ceske-velenice/>

tedy pouze zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány značné finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem **sociální vyloučení** chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají ztížený přístup ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také v současné době odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

Metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena **dopadová evaluace** založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny². Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace SPSZ, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření, je kapacitně značně náročná, přičemž náročnost se zvyšuje v závislosti na velikosti obce. Opatření navíc v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti je méně významný, a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto jsme přistoupili k tematickému zúžení evaluace. **Další evaluační zprávy včetně této se zaměří vždy na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru oblasti je přihlédnuto ke specifikům evaluované lokality – rozsahu realizovaných opatření tematické oblasti v dané lokalitě a dalšímu plánovanému zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě uvedených hodnotících aspektů byla **v obci České Velenice vybrána pro evaluaci oblast sociálních služeb**, která se průřezově dotýká oblastí SPSZ Služby sociální prevence, Rodina, Zaměstnanost i Bydlení.

Při evaluaci ve městě České Velenice, která probíhala v dubnu až červenci 2019, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukturované rozhovory** se zástupci poskytovatelů sociálních služeb v obci
 - Oblastní charita Třeboň
 - Spolek 3P

² viz Rukověť evaluátora, ASZ 2018.

- Temperi, o.p.s.
- Mezi proudy, o.p.s.
- Koníček, o.p.s.
- Rozkoš bez rizika, z.s.
- **polostrukturovaný rozhovor** s manažerkou SPSZ
- **desk research**
- **analýza dat**
 - z veřejně přístupných zdrojů (mapa exekucí, data MPSV, data Generálního ředitelství ÚP, ČSÚ, mapa kriminality)
 - poskytnutých místními aktéry (data soc. služeb, městský úřad, OSPOD Třeboň)

Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovaly již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systemové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejněžší obraz stavu lokality.

Evaluace Strategického plánu sociálního začleňování města České Velenice

Strategický plán³ ve své analytické části definoval problémy, s kterými se město v době vzniku plánu dlouhodobě potýkalo, a na jejich základě rozdělil v návrhové části plánu vytyčené priority a cíle do pěti tematických oblastí – Služby sociální prevence, Rodina, Bydlení, Zaměstnanost a Bezpečnost. V rámci tematického zúžení popsaného výše v metodologické části bylo rozhodnuto o zaměření evaluace na oblast sociálních služeb, která pokrývá celou tematickou oblast SPSZ Služby sociální prevence a částečně zasahuje do oblastí Rodina (sociálně aktivizační služba a NZDM), Bydlení (služba na podporu bydlení) a Zaměstnanost (pracovní poradenství).

Následující tabulka obsahuje přehled veškerých priorit, cílů a opatření definovaných v SPSZ města České Velenice doplněný o sloupec Návrh dalšího postupu, který byl vytvořen již v rámci revize SPSZ⁴, v tomto dokumentu je však dále aktualizován. Realizace opatření je vyznačena barvami – zelená pro naplněná opatření, červená pro nenaplněná a žlutá pro částečně naplněná opatření.

Podrobný vývoj naplňování opatření SPSZ po jednotlivých letech do června 2017 je popsán v revizi SPSZ pro roky 2018 – 2020 – str. 8 -12.

Tabulka 1: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Služby sociální prevence

Priorita 1.1:		Rozvoj a zavedení služeb sociální prevence pro řešení nepříznivé situace obyvatel ohrožených sociálním vyloučením	
Obecný cíl 1.1.1:		Osobám ohroženým sociálním vyloučením bude poskytnuta podpora při řešení nepříznivé životní situace prostřednictvím terénní práce, všeobecného i specificky zaměřeného odborného sociálního poradenství.	
SC 1.1.1.1:		Do roku 2018 bude formou terénní práce v rozsahu minimálně 1,0 úvazku podpořeno minimálně 60 osob ohrožených sociálním vyloučením/rok. Služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením budou koordinovány.	
Opatření	Termín	Vyhodnocení	Návrh dalšího postupu
Zajištění terénní práce	prosinec 16	opatření nebylo realizováno z důvodu nadbytečnosti (terénní složku obsahují všechny projekty sociálních a fakultativních služeb, dále pokračuje činnost terénní pracovnice města)	<i>Návrh:</i> - TP bude realizována v rámci terénní složky ostatních služeb - zachovat a rozvinout síťování služeb
Síťování a koordinace služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením	prosinec 16	síťování služeb probíhá postupně s tím, jak zahajují svou činnost v lokalitě, poskytovatelé služeb se pravidelně schází a nastavují podmínky případové spolupráce, na setkání PSPI 19. 4. 2017 bylo schváleno zpracování interního katalogu s podrobným popisem služeb tak, jak se odráží do situace v lokalitě (tedy např. převažující zaměření služeb, apod.), v prosinci 2016 byl vydán (na náklady města) souhrnný leták obsahující informace o všech poskytovaných službách, který bude aktualizován s nástupem dalších služeb (červen - září 2017).	
SC 1.1.1.2:		Do konce roku 2018 bude formou odborného sociálního poradenství podpořeno minimálně 50 osob ohrožených sociálním vyloučením/rok v oblasti dluhů, finanční gramotnosti, občanského práva, sociálního zabezpečení, sociálních služeb a zdravotnictví, včetně terénní práce a	

³ Strategický plán sociálního začleňování města České Velenice 2015 - 2018 [online]. 2015. Dostupné také z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ_Ceske_Velenice_2015-2018.pdf

⁴ Strategický plán sociálního začleňování města České Velenice II. 2018 - 2020 [online]. 2018. Dostupné také z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Strategicky-plan-socialniho-zaclenovani-mesta-Ceske-Velenice-revize-pro-obdobi-2018-2020.pdf>

doprovázení klientů. Služba bude poskytována terénní a ambulantní formou v rozsahu 1,0 úvazku. Budou realizovány kurzy finanční gramotnosti, podpořeno bude minimálně 30 osob/rok.			
Zajištění dluhového a občanskoprávního poradenství	prosinec 16	projekt byl podpořen ve výzvě 42 OPZ s minimálním krácením, služba je realizována od 1. 1. 2017	<i>Návrh: zachovat</i>
Kurzy finanční gramotnosti	prosinec 16	opatření zahrnuto jako jedna z aktivit v projektu na zavedení občanské poradny, viz výše	<i>Návrh: zachovat</i>
Obecný cíl 1.1.2:	Osobám ohroženým závislostí na návykových látkách, gamblingem a prostitucí bude poskytnuta podpora specializovanými službami terénní práce a odborného sociálního poradenství.		
SC 1.1.2.1:	Do roku 2018 bude minimálně 60 osobám ohroženým závislostí na návykových látkách/rok a 10 osobám ohroženým gamblingem poskytnuta podpora při snižování rizik spojených se závislostí na návykových látkách a herních automatech. Služba bude poskytována terénní formou.		
Zajištění terénní práce v lokalitě (sekundární a terciární prevence), 1,5 úvazku terénní pracovník	prosinec 16	projekt byl podpořen ve výzvě 42 OPZ s minimálním krácením, služba je realizována od 1. 1. 2017, po dohodě s krajem byla snížena personální kapacita projektu na 1,0 úvazku, kapacita cílové skupiny zůstala zachována	<i>Návrh: zachovat, zhodnotit kapacitu</i>
Zajištění odborného poradenství pro osoby ohrožené hazardem, včetně členů jejich rodin (0,2 úvazku terénní pracovník)	prosinec 16	opatření bylo zahrnuto do aktivit projektu na vznik terénní a ambulantní služby pro osoby ohrožené závislostí, viz výše	<i>Návrh: zachovat, zhodnotit kapacitu</i>
Realizace motivačně osvětových akcí pro dospělé	prosinec 16	opatření bylo zahrnuto do aktivit projektu na vznik terénní a ambulantní služby pro osoby ohrožené závislostí, viz výše	<i>Návrh: zachovat, zhodnotit kapacitu</i>
SC 1.1.2.2.	Do roku 2018 bude minimálně 36 osob ohrožených riziky souvisejícími s prostitucí/rok podpořeno při snižování rizik a zajištění bezpečí formou terénní práce		
Rozšíření služeb pro osoby zapojené v prostituci (0,3 úvazku soc. pracovníce, 0,3 úvazku pracovníce v soc. službách)	prosinec 16	Projekt byl podpořen ve výzvě 42 OPZ s minimálním krácením, služba je poskytována od 1. 1. 2017	<i>Návrh: zachovat</i>
Skupinové setkávání žen z cílové skupiny – motivačně – aktivizační podpůrná skupina	prosinec 16	Opatření je součástí aktivit projektu terénní služby pro osoby zapojené v sexbyznysu, viz výše.	<i>Návrh: zachovat</i>

Tabulka 2: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Rodina

Priorita 2.1: Podpora ohrožených rodin s dětmi	
Obecný cíl 2.1.1:	V Českých Velenicích bude minimálně 10 rodin/rok podpořeno v řešení vlastní nepříznivé situace formou sociálně – aktivizační služby pro rodiny s dětmi, minimálně 10 rodin/rok bude motivováno k aktivnímu zapojení do vzdělávání
SC 2.1.1.1:	V Českých Velenicích bude vytvořena sociálně – aktivizační služba pro rodiny s dětmi zahrnující služby posílení rodičovských kompetencí (poradenství, doprovázení, vzdělávání rodičů), včetně vytvoření zázemí pro nácvik rodičovských a pečovatelských kompetencí, podpořeno bude

	minimálně 10 rodin/rok, dále minimálně 10 rodin/rok bude motivováno k aktivnímu zapojení do vzdělávání, 10 rodičů/rok se bude účastnit podpůrného rodičovského klubu. Veškeré služby na podporu rodin s dětmi budou koordinovány ve spolupráci s MěÚ, NNO, školami, policií, úřadem práce, apod.		
Opatření	termín	vyhodnocení	<i>Návrh dalšího postupu</i>
Vytvoření sociálně – aktivizační služby pro rodiny s dětmi 1,0 úvazku sociální pracovník	prosinec 16	projekt byl podpořen ve výzvě 42 OPZ s minimálním krácením, služba je realizována od 1. 5. 2017	<i>Návrh: zachovat</i>
Realizace motivačních programů pro rodiče k zapojení a setrvání ve všech úrovních vzdělávacího procesu 0,5 úvazku	prosinec 16	opatření realizováno v rámci projektu SAS a v rámci úvazku daného projektem SAS	<i>Návrh: zachovat, je součástí MPI</i>
Vznik rodičovského klubu k podpoře rodičů a pomoci při prosazení zájmů dětí a rodin (koordinátor = asistent motivačních programů)	prosinec 16	opatření realizováno v rámci projektu SAS a v rámci úvazku daného projektem SAS	<i>Návrh: zachovat</i>
Koordinace aktivit na podporu rodiny (sociální služby, fakultativní a doprovodné služby, služby na podporu bydlení, zaměstnávání, bezpečnosti) s cílem zvýšení efektivity a adresnosti práce s rodinou	prosinec 16	realizováno v rámci SC 1.1.1.1.	<i>Návrh: zachovat, je realizováno v rámci PSPI</i>
Priorita 2.2: Podpora ohrožených rodin s dětmi			
Obecný cíl 2.2.1:	V Českých Velenicích bude minimálně 50 dětí a mladých lidí podpořeno ve společensky přijatelném způsobu trávení volného času formou služby nízkoprahového klubu pro děti a mládež a adaptací venkovních prostor.		
SC 2.2.1.1:	V Českých Velenicích vznikne nízkoprahový klub pro děti a mládež poskytující zázemí pro minimálně 10 dětí do 15 let a 10 dětí od 15 let, součástí bude příměstský tábor pro minimálně 10 dětí nad 15 let, za aktivní účasti klientů bude adaptován vnější prostor pro trávení volného času mládeže v počtu minimálně 10 osob a bude vybudováno dětského hřiště v dostupné vzdálenosti SVL.		
Poskytování služby NZDM – odpolední klub pro mladší děti s organizovaným programem a klub pro starší děti s částečně organizovaným programem (do provedení rekonstrukce prostor služba terénní formou a ambulantní formou v dočasných prostorách v majetku města) 2,0 úvazku soc.pracovník, 0,5	prosinec 16	Poskytování služby NZDM bylo zahájeno 1. 3. 2017. V roce 2017 byla služba financována z prostředků města Č. Velenice. Zároveň byla podána žádost o zařazení služby do sítě sociálních služeb jihočeského kraje, tedy od roku 2018 je již spolufinancována ze zdrojů státního rozpočtu, kraje a obce. Aktuálně je služba zajištěna 1,0 úvazkem sociálního pracovníka.	<i>Splněno částečně, návrh: - zachovat činnost NZDM - rozšířit služby NZDM na věkovou skupinu do 26 let (dne 22. 6. 2017 bylo zastupitelstvem Jihočeského kraje schváleno zařazení NZDM pro cílovou skupinu 6 – 26 let do krajské sítě sociálních služeb)</i>

úvazku pracovník v soc. službách			
----------------------------------	--	--	--

Tabulka 3: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Bydlení

Priorita 3.1: Zajištění dostupného a důstojného bydlení s podporou pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením			
Obecný cíl 3.1.1:	Rodiny a jednotlivci žijící v nevyhovujících bytových podmínkách v Českých Velenicích budou podpořeni v zajištění důstojného bydlení s podporou doprovodných služeb, funkce domovníka a koordinace podmínek bydlení v rámci odborné platformy. Budou rekonstruovány byty pro účely sociálního a dostupného bydlení.		
SC 3.1.1.1:	Bude zpracována obecní bytová politika. Minimálně 30 domácností, jejichž členové žijí v nevyhovujících bytových podmínkách (nízká kvalita a velikost bydlení, nevýhodné nájemní podmínky, ztížený přístup ke standardnímu bydlení) bude podpořeno v zajištění důstojného bydlení s podporou doprovodných služeb, včetně odborného poradenství. Bude rekonstruováno minimálně 12 bytů pro sociální a dostupné bydlení. Kvalita bydlení a soužití obyvatel budou dále podpořeny zavedením minimálně jedné funkce domovníka. Pro účely tvorby bytové politiky, vzájemné koordinace podmínek a služeb pro poskytování bydlení a spolupráce nájemců, nájemníků, místních úřadů a institucí bude vytvořena místní koordinační platforma řízená koordinátorem.		
Opatření	Termín	Vyhodnocení	Návrh dalšího postupu
Vznik platformy pro rozvoj bydlení (tvorba obecní bytové politiky, vzájemná koordinace poskytování bydlení, spolupráce nájemců a majitelů bytů)	červen 16	Platforma bude vytvořena v rámci projektu služby na podporu bydlení (viz níže).	Návrh: pokračovat v realizaci aktivity (zahájení projektu od 9/2017)
Vytvoření bytové koncepce města	prosinec 16	Bytová koncepce bude vytvořena v rámci projektu služby na podporu bydlení (viz níže).	Návrh: pokračovat v realizaci aktivity (zahájení projektu od 9/2017)
Zavedení služby prevence ztráty bydlení (1,0 úvazku) a vytvoření pozice koordinátora bytové politiky (0,5 úvazku)	prosinec 16	Opatření je součástí projektu fakultativní terénní služby na podporu bydlení. Služba byla podpořena z dotační výzvy 42 OPZ a její poskytování bude zahájeno v 9/2017.	Návrh: pokračovat v realizaci aktivity (zahájení projektu od 9/2017)

Tabulka 4: Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ – oblast Zaměstnanost

Priorita 4.1: Poradenské, motivační a aktivizační služby pro oblast práce			
Obecný cíl 4.1.1:	V Českých Velenicích vznikne služba komplexního poradenství, aktivizace a motivace k uplatnění se na trhu práce se zapojením min. 20 osob/rok, v případě 2 veřejných zakázek bude uplatněno pravidlo 10%.		
SC 4.1.1.1:	Do roku 2018 bude minimálně 20 osob ohrožených sociálním vyloučením/rok podpořeno formou komplexního poradenského programu zahrnujícího také orientaci na trhu práce ve spolupráci s místními zaměstnavateli, motivaci a aktivizaci k nástupu do zaměstnání s využitím postupů sociální práce. Budou vyhodnoceny možnosti a zpracován záměr vzniku sociálního podniku, a bude vytvořena síť aktérů zaměstnanosti.		
Opatření	Termín	Vyhodnocení	Návrh dalšího postupu
Vytvoření sítě aktérů zaměstnanosti	prosinec 16	Opatření je součástí projektu, který byl podpořen dotační výzvou OPZ 42 a je realizován od června 2017.	Návrh: pokračovat v realizaci aktivity
Zavedení poradenské, aktivizační a motivační služby	prosinec 16	Opatření je součástí projektu, který byl podpořen dotační výzvou OPZ 42 a je realizován od června 2017.	Návrh: pokračovat v realizaci aktivity

Výchozí a současný stav sociálního vyloučení v Českých Velenicích

Cílovou skupinou SPSZ města České Velenice jsou osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené, které v době strategického plánování sídlily v identifikovaných sociálně vyloučených lokalitách (SVL) – viz tabulka 2.

Tabulka 5: Přehled sociálně vyloučených lokalit v obci České Velenice v roce 2015

	Počet obyvatel (dle vstupní analýzy)
Lokalita A - Vitorazská č. p. 80, 89, 90, 91	max. 20 osob
Lokalita B - Vitorazská č. p. 27, 41, Besední č. p. 70	cca 32 osob
Lokalita C - Vitorazská č. p. 53 (Namong)	41 osob
Lokalita D - Štefánikova č. p. 371 (Pfaulen Park)	max. 20 osob

V současné době však identifikace SVL v Českých Velenicích není jednoznačná. Jak zmiňuje již vstupní analýza⁵ provedená v počátcích spolupráce Českých Velenic a Agentury pro sociální začleňování (v roce 2015), České Velenice jsou z regionálního pohledu prakticky celé vyloučenou lokalitou. Při rozhovorech prováděných za účelem evaluace dále často zaznívalo, že zavedení opatření obecné povahy⁶ (v roce 2018) ve městě považují aktéři za vymezení celé obce jako sociálně vyloučené lokality. Opatření obecné povahy skutečně jako oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů označilo většinu ulic ve městě. Zároveň došlo k výrazným změnám v rozmištění sociálně vyloučených lokalit v souvislosti s velkým nárůstem zaměstnanců firmy Magna Cartech, jejíž zahraniční pracovníci jsou ubytováni v ubytovacích kapacitách dříve definovaných jako SVL. Kvůli tomu se řada sociálně vyloučených osob přestěhovala z identifikovaných lokalit na jiná místa. Současné reálné vymezení sociálně vyloučených lokalit se tedy od vymezení ve vstupní analýze liší. „Za mě by stálo za to udělat úplně novou analýzu“⁷,

⁵ Dvořáková T., TD kontext. *Situační analýza města České Velenice v Jihočeském kraji*. Březen 2015.

⁶ *Vyhlášení oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů ve městě České Velenice*. Městský úřad České Velenice, 3. 5. 2018.

⁷ rozhovor, 11. 7. 2019

uzavírá popis současné situace zástupkyňe klíčového aktéra. Pro evaluaci zavedení služeb sociální prevence v Českých Velenicích však není přesná místní identifikace SVL nezbytným předpokladem.

V následujících podkapitolách doplňujeme klíčové charakteristiky a jejich změnu v období platnosti evaluovaného plánu, které jsou důležité pro doplnění kontextu problematiky sociálního vyloučení v obci. Jako poslední shrnujeme situaci v oblasti sociálních služeb, která je dále předmětem evaluace.

Kriminalita

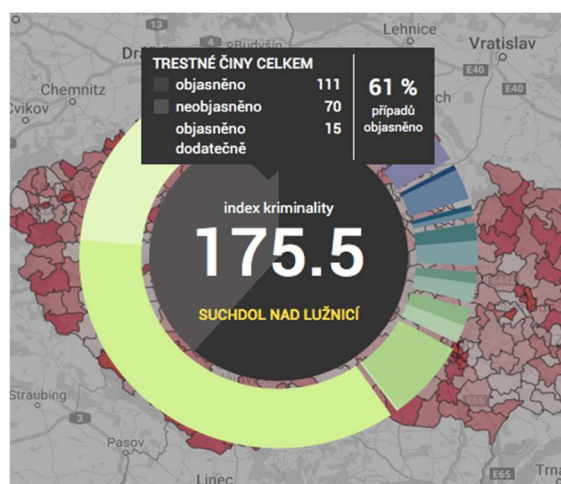
Město České Velenice, které spadá pod policejní obvod Suchdol nad Lužnicí, je i díky své příhraniční poloze tradičně více zatíženo kriminalitou. Při srovnání s okolními územními obvody, a především jinými pohraničními územími či velkými městy Česka, se však nejedná o nijak zásadně vysokou zátěž. Z tabulky 6 a obrázků 1 a 2 níže vyplývá, že ORP vykazuje nižší index kriminality, který reflektuje počet spáchaných trestných činů za určitý časový úsek, než celek České republiky. **Zároveň je z tabulky patrné, že se mezi lety 2015 a 2018 index kriminality snížil z hodnoty 175,5 na hodnotu 159, což znamená pokles počtu trestných činů o 9,4 procentních bodů.** Srovnáme-li tento výsledek s celorepublikovým trendem výrazného poklesu kriminality, jež v uvedených letech činí 23 p. b., zjistíme, že v ORP Suchdol nad Lužnicí se navzdory implementaci opatření SPSZ města České Velenice nepodařilo dosáhnout stejně pozitivních výsledků. **Lze tedy konstatovat, že se v oblasti páčání trestné činnosti situace od roku 2015 zlepšila, nikoliv však tak výrazně, jako v jiných místech České republiky.**

Tabulka 6: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v ORP Suchdol nad Lužnicí a ČR

období	Suchdol nad Lužnicí		ČR	
	index kriminality	počet trestných činů	index kriminality	počet trestných činů
1/2015 – 12/2015	175,5	181	236,2	247 628
1/2018 – 12/2018	159	164	183,5	192 405
pokles v p.b.	9,4 p.b.		23 p.b.	

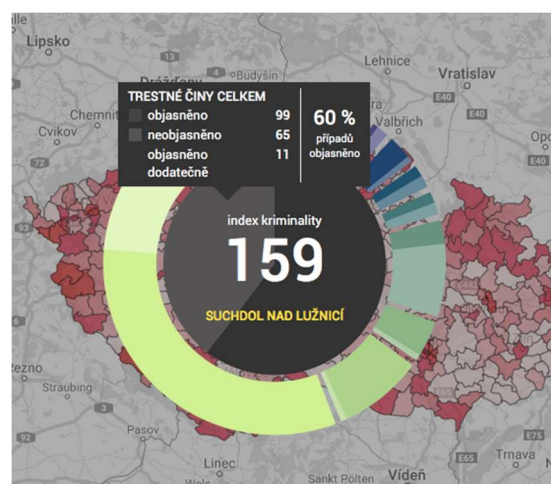
Zdroj: Mapa kriminality (www.mapakriminality.cz)

Obrázek 1: Index kriminality ORP Suchdol nad Lužnicí za rok 2015

zdroj: Mapa kriminality

Obrázek 2: Index kriminality ORP Suchdol nad Lužnicí za rok 2018

Dluhy

Jak ukazují obrázky 3 a 4 z *mapy exekucí*⁸ a tabulka č. 7 níže, bylo v **Českých Velenicích v roce 2016 499 osob v exekuci, což činí 17,36 % obyvatel města, a v roce 2017 toto číslo ještě vzrostlo na 531 osob, což je 18,48 % obyvatel.** Průměrný podíl osob v exekuci v České republice byl přitom v roce 2016 9,3 % a v roce 2017 9,7 %. Oproti celostátnímu průměru je tedy v Českých Velenicích podíl osob v exekuci takřka dvojnásobný. Rovněž při srovnání s průměrem Jihočeského kraje vyznívá statistika Velenic značně negativně.

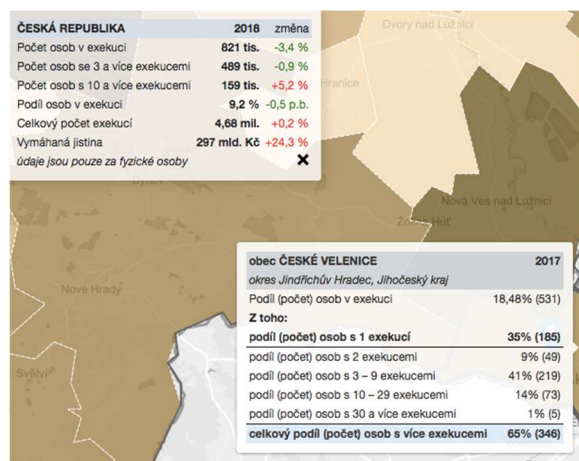
Z uvedených údajů vyplývá, že situace v oblasti zadluženosti je zde skutečně tíživá a její alespoň dílčí řešení na lokální úrovni je velmi potřebné. Data za rok 2018 a 2019 bohužel zatím nejsou k dispozici, a není tedy možné zjistit, jak se situace vyvíjí po zřízení akreditované dluhové poradny Oblastní Charity Třeboň. Na základě celostátních trendů lze usuzovat, že k větší pozitivní změně pravděpodobně nedošlo. Vývoj v této oblasti je zásadně determinovaný zákonnými normami a systémovými opatřeními, která stále brání většině předlužených dostat se z dluhové pasti. Pro nízkopříjmové skupiny neznamena zvýšení nadějí na život bez dluhů ani novela insolvenčního zákona, která letos vstupuje v platnost.

Tabulka 7: Srovnání podílu osob v exekuci v různých územních celcích v roce 2016 a 2017

	2016	2017
České Velenice	17,36 %	18,48 %
Jihočeský kraj	8,71 %	9,01 %
Česká republika	9,3 %	9,7 %

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz)

Obrázek 3: Stav exekucí v českých Velenicích v roce 2017

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz)

Dávky

V době implementace SPSZ **došlo v Českých Velenicích k významnému snížení počtu příjemců dávký pro sociálně nejslabší - Příspěvků na živobytí.** Zatímco v roce 2016 bylo v Českých Velenicích průměrně 85 příjemců dávky, v roce 2018 pouze 51, což znamená úbytek o cca 40 %. Tento vývoj jednak souvisí

⁸ Mapa exekucí [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/>

s celorepublikovým trendem posledních let, kdy pozorujeme, že se vinou nulové valorizace životního minima, a zároveň rostoucí výše minimální mzdy rozšiřuje segment obyvatel, kteří mají velmi nízké příjmy, a s ohledem na rostoucí životní náklady žijí na hranici chudoby, přesto však při sečtení příjmu své domácnosti nemají nárok na dávku Pomoci v hmotné nouzi (HN), jejíž součástí je Příspěvek na živobytí; jednak se skutečně pozitivním vývojem ČR v ekonomické oblasti a souvisejícím poklesem počtu osob žijících v chudobě či chudobou ohrožených. Mezi lety 2016 a 2018 poklesl celkový počet příjemců Příspěvku na živobytí v České republice o 37 %. Při srovnání uvedených čísel pozorujeme, že v Českých Velenicích došlo oproti celostátnímu trendu k nepatrně vyššímu poklesu příjemců dávky. Rozdíl mezi celorepublikovým a velenickým poklesem s ohledem na celkový nízký počet příjemců dávky, a tedy větší vliv změny u jednotek domácností na celkový trend, nepovažujeme za významnou odchylku od vývoje v celé ČR.

K ještě výraznějšímu poklesu došlo ve Velenicích u počtu příjemců dávky Doplatek na bydlení, která je v případě potřeby spolu s Příspěvkem na živobytí součástí dávky Pomoci v hmotné nouzi. Zatímco v roce 2016 bylo v Českých Velenicích průměrně 47 příjemců dávky, v roce 2018 již jen 22, což znamená úbytek o cca 53 %. Přičemž vývojový trend na území celé ČR zaznamenal v těchto letech pokles o 36 %. Tento radikální pokles ve výplatě DnB lze vysvětlit jednak tím, že se v Českých Velenicích v posledních letech snížila dostupnost bydlení obecně a pro sociálně slabé ještě víc (viz kapitola o organizaci Mezi proudy o.p.s.), takže byli někteří z nich nuceni migrovat za bydlením mimo město, anebo se sestěhovávat, a vytvářet tak vícečetné domácnosti v rámci již obydlených bytů. Jednak tím, že ubytovny, které dříve poskytovaly bydlení sociálně slabým, a kam byly DnB často vypláceny, nyní v naprosté většině slouží k ubytování zaměstnanců podniku Magna Cartech. O tom vypovídají i data KoP ÚP Třeboň o počtu klientů dávek hmotné nouze ve třech velenických ubytovnách se schváleným provozním řádem:

- Na ubytovně na adrese Vitorazská 53 od října 2018 není ubytovaný **žádný klient dávek hmotné nouze**.
- Na ubytovně na adrese Štefánikova 371 jsou v současné době ubytováni **2 klienti dávek hmotné nouze**.
- Na ubytovně na adrese Revoluční 209 je v současnosti ubytovaný **1 klientský pár**.

Podle vyjádření ÚP je v současnosti po jednáních s provozovateli ubytoven nabízeno ubytování v těchto lokacích převážně zaměstnaným osobám.

Dalším důvodem poklesu příjemců dávek může být vyhlášení tzv. Opatření obecné povahy⁹, v rámci něhož bylo takřka celé území českých Velenic v březnu 2018 prohlášeno za „bezdotkatkovou zónu“. Neznamena to tedy, že by zdánlivě pozitivní trend poklesu příjemců DnB byl způsoben výrazným zvýšením životní úrovně obyvatel města, spíše půjde o důsledek nepříznivé situace na místním trhu s bydlením.

Popsaný vývoj jednoho z ukazatelů sociálního vyloučení ilustruje tabulka 8, v níž je uveden průměrný počet příjemců dvou součástí dávky HN – Příspěvku na živobytí a Doplatku na bydlení (DnB).

⁹ 111/2006 Sb. Zákon o pomoci v hmotné nouzi. *Zákony pro lidi: Sbírky zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111#cast3>

Tabulka 8: Srovnání počtu příjemců dávek v Českých Velenicích mezi lety 2016 -18¹⁰

	2016	2018
Příspěvek na živobytí	85	51
Doplatek na bydlení	47	22

Zdroj: Statistika GŘ ÚP ČR

V Českých Velenicích vyplácel ÚP klientům také dávku mimořádné okamžité pomoci (MOP). Využitím této dávky cílí ÚP také na zajištění standardního bydlení klientům hmotné nouze. Zároveň společně s pracovníky města pracovníci úřadu práce motivují klienty ke snaze udržet si standardní formu bydlení. Ze všech vyplacených dávek MOP v ORP Třeboň jde významná část právě do Českých Velenic a z těchto dávek vyplacených do Velenic byla v posledních třech letech vždy více než třetina vyplácena na kauci a bydlení – viz tabulka 9. Před tím v roce 2015 ani jedna z 11 dávek MOP vydaných v Českých Velenicích nebyla na kauci a bydlení.

Tento nárůst může být od roku 2017 dán mimo jiné také působením organizace Mezi proudy – viz níže kapitola Dopady SPSZ. Tato domněnka však kvůli nedostatku dat (není např. identifikovatelné, která MOP byla získána za asistence organizace Mezi proudy) není jednoznačně potvrzena žádným aktérem.

¹⁰ tabulka obsahuje průměry z ročního úhrnu počtu příjemců

Tabulka 9: Mimořádná okamžitá pomoc v Českých Velenicích v letech 2015 – 2018

	2015	2016	2017	2018
Celkem MOP	11	20	15	17
% z MOP v ORP Třeboň	29%	43%	38%	*
MOP na kauci a bydlení	0	12	6	7

*nedostupná data

Zdroj: KoP ÚP Třeboň a GR ÚP ČR

Zaměstnanost

Srovnáním statistik nezaměstnanosti (viz tabulka 10 níže) bylo zjištěno, že se v Českých Velenicích v době implementace strategického plánu situace v oblasti zaměstnanosti výrazně zlepšila, přičemž ještě v roce 2015 patřilo město k územím s nejvyšší nezaměstnaností v rámci okresu i kraje. Tyto statistiky však mají své limity především v tom, že nejsme schopni odlišit míru nezaměstnanosti osob v sociálně vyloučených lokalitách od celkové nezaměstnanosti v obci.

V současné době je zde situace v oblasti zaměstnanosti velmi příznivá. **Pokles podílu nezaměstnaných ve městě České Velenice mezi lety 2015 a 2019 dosáhl 5,1 procentního bodu.** České Velenice tak mají ke květnu 2019 nižší podíl nezaměstnaných než je celorepublikový, a dokonce i okresní průměr. V tomto indikátoru tedy aktuálně nevykazují znaky území zatíženého vyšší koncentrací sociálního vyloučení. Na zlepšení stavu má zásadní vliv obecná situace na trhu práce a ekonomická konjunktura ČR, podílí se na něm ale i místní specifika v podobě rozšíření provozu společnosti Magna Cartech, která zaměstnává i osoby ze sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 10: Srovnání podílu nezaměstnaných v různých územních celcích mezi lety 2015 -2019

	květen 2015	květen 2019
České Velenice	6,7	1,6
Okres Jindřichův Hradec	4,0	1,9
ČR	5,1	2,1

Sociální služby

Před vznikem SPSZ přímo v Českých Velenicích nepůsobila žádná služba. Město z dotace Úřadu vlády od roku 2015 do roku 2017 financovalo pouze jednu terénní sociální pracovníci. Během roku 2017 byla terénní práce rozpuštěna do jednotlivých projektů podpořených z ESF a samostatná pozice terénní pracovníce na městě byla zrušena. Řada služeb působila a dodnes působí v okolních městech, ty jsou však pro sociálně vyloučené obyvatele Českých Velenic kvůli dojíždění často nedostupné. Některé služby samy v minulosti dojížděly z okolních měst do Českých Velenic, často to však kapacitně nedostačovalo, tato praxe zároveň neumožňovala vytvoření vzájemně dostatečně propojené sítě služeb, prohloubení jejich spolupráce a tím zefektivnění poskytovaných služeb.

V prvních letech platnosti SPSZ byly identifikováni a osloveni potenciální realizátoři služeb, které byly v rámci strategického plánování označeny jako potřebné. Za spolupráce ASZ byly připraveny žádosti do výzev KPSVL, z nichž většina byla podpořena, a **od roku 2017 tak začalo šest organizací nově působit přímo v Českých Velenicích v rámci projektů shrnutých v tabulce 3.**

Tabulka 11: Přehled projektů podpořených v rámci výzev KPSVL

Název projektu	Realizátor	Realizace projektu
3P - služby sociální prevence pro řešení situace ohrožených sociálním vyloučením	Spolek 3P Jindřichův Hradec	leden 2017 - prosinec 2019
Asistenti prevence kriminality v Českých Velenicích ¹¹	Město České Velenice	leden 2017 - prosinec 2019
Občanská poradna a kurzy finanční gramotnosti v Českých Velenicích	Oblastní charita Třeboň	leden 2017 - prosinec 2019
Aktivizační a motivační programy v Českých Velenicích	KONÍČEK, o.p.s.	červen 2017 - květen 2020
Centrum pomoci pro rodiny s dětmi	Temperi, o.p.s.	květen 2017 - duben 2020
Chraňte se! Braňte se! - Terénní program a prevence rizik v sexbyznysu	ROZKOŠ bez RIZIKA, z. s.	březen 2017 - únor 2020
Sociální bydlení mezi proudy - České Velenice	Mezi proudy o.p.s.	říjen 2017 - září 2020

Dopady SPSZ

V SPSZ města Českých Velenic nejsou jednoznačně definovány očekávané dopady, proto jsme při jejich stanovení vycházeli z problémů a slabých stránek jednotlivých oblastí definovaných v analytické části SPSZ. S ohledem na popsané východisko téměř úplné absence služeb v Českých Velenicích bylo jako první krok nutný pro řešení sociálního začleňování ve strategickém plánu určeno zřízení základních podpůrných služeb a zajištění jejich provázanosti. Z toho jsme vycházeli při výběru oblasti tematického zúžení i při definici tří zkoumaných dopadů:

- 1) Pokrytí potřeby sociálních služeb v obci
- 2) Provázanost sociálních služeb
- 3) Stabilizace životní situace cílové skupiny

Všechny evaluované služby, které naplňují opatření plánovaná v SPSZ v oblastech Služby sociální prevence, Rodina, Bydlení a Zaměstnanost shrnuje následující tabulka.

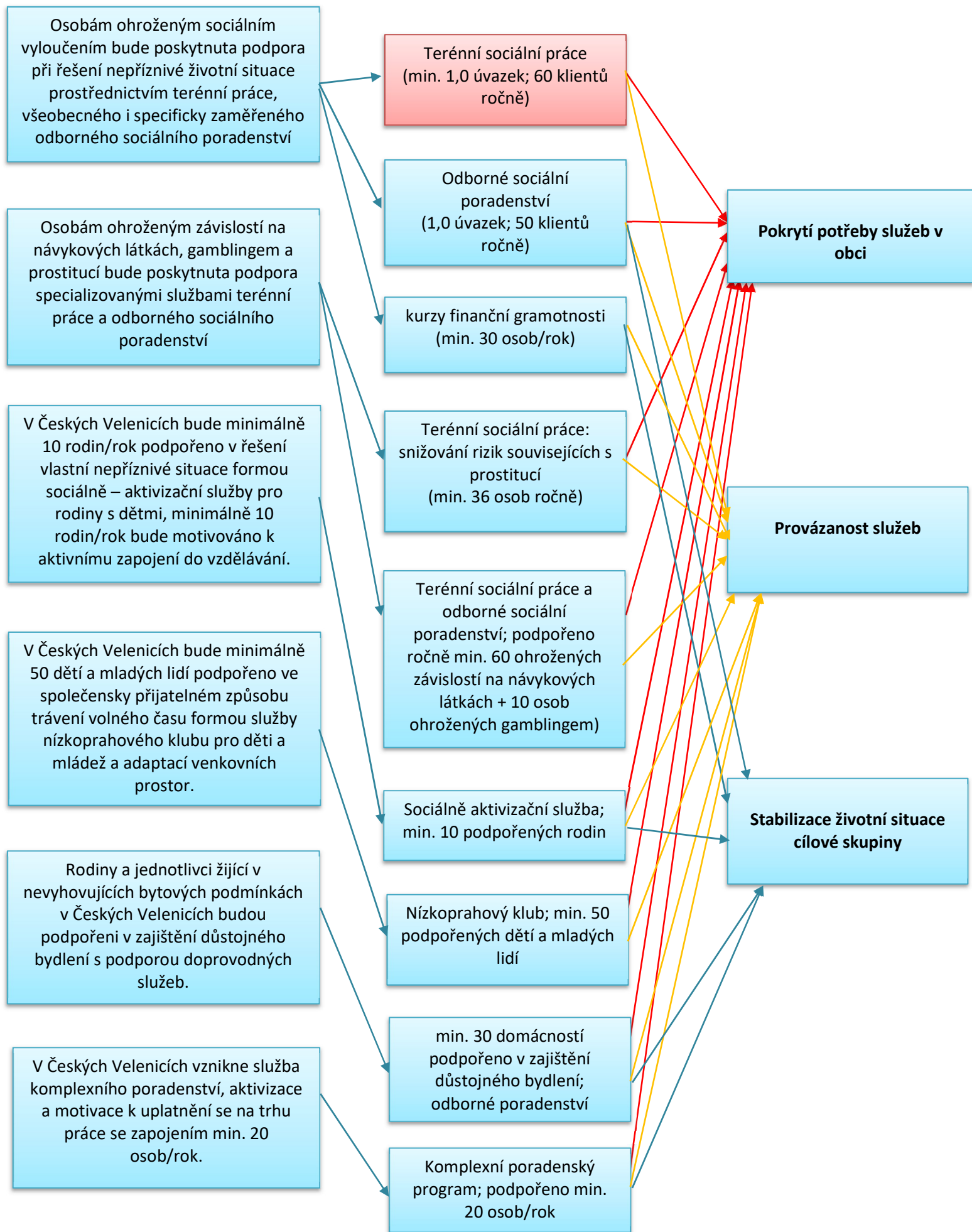
¹¹ Projekt Asistenti prevence kriminality z důvodu tematického zúžení na oblast sociálních služeb do evaluace dopadů SPSZ nezahrnujeme.

Tabulka č. 12: Evaluované služby

název služby	poskytovatel	obsah služby
Poradna pro osoby ohrožené závislostí	Spolek 3P	odborné sociální poradenství pro osoby ohrožené závislostí a jejich rodiny, terénní program
Občanská poradna	Oblastní charita	občanskoprávní a dluhové poradenství, kurzy finanční gramotnosti
Terénní program pro osoby zapojené v sexbyznysu	ROZKOŠ bez RIZIKA	odborné sociální poradenství, zdravotnické služby, služby jsou poskytovány terénní formou
Centrum pomoci pro rodiny s dětmi	Temperi, o.p.s.	sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, ambulantní i terénní formou, rodičovská skupina
Nízkoprahový klub pro děti a mládež BRÁNA	Temperi, o.p.s.	ambulantní a terénní služba pro děti a mládež (v roce 2017 6 – 15 let (včetně), od roku 2018 6 – 26 let)
Služba na podporu bydlení	Mezi proudy, o.p.s.	terénní a ambulantní služba na podporu bydlení,
Poradna při hledání zaměstnání	Koníček, o.p.s.	terénní a ambulantní služba na podporu zaměstnávání, vzdělávací kurzy

Podrobné propojení cílů definovaných v SPSZ, výstupů plánovaných opatření a definovaných dopadů je ilustrováno v následujícím schématu. Dále se budeme věnovat popisu jednotlivých služeb, jejich výstupů a výsledků, které budou dále zhodnoceny v kontextu jejich očekávaných dopadů.

Schéma č. 2: Evaluované cíle, výstupy a dopady

Poradna pro osoby ohrožené závislostí

Spolek 3P a jeho poradna vznikly na základě poptávky města České Velenice a Agentury pro sociální začleňování, když v roce 2016 hledaly realizátora cílů definovaných v SPSZ týkajících se závislostí. Potřeba řešení závislostí – především drogových – byla podložena také zjištěními z terénního výzkumu provedeného v rámci situační analýzy¹². Aktéři společně připravili žádost o financování projektu z OP Zaměstnanost, ta byla schválena, a od 1. 1. 2017 je realizován projekt *3P – Služby sociální prevence pro řešení situace ohrožených sociálním vyloučením*¹³. V rámci projektu vznikl jeden dělený úvazek sociálního pracovníka zaměřený jak na terénní, tak na ambulantní práci.

Projekt má dvě základní aktivity – **terénní program a 3P poradnu**. V případě **terénního programu** šlo v rámci celých Českých Velenic o **posílení**, neboť terénní služby se zaměřením na harm reduction poskytovala do konce roku 2018 organizace Metha, z. ú., která je od ledna 2019 přenechala organizaci Prevent99. Organizace Metha, z. ú. a Prevent99 se zaměřují především na nitrožilní segment drogové scény, cílem terénního programu Spolku 3P je pokrýt ostatní klienty („bez jehly“) se závislostí na alkoholu, marihuaně či gamblingu. Sociální pracovník Spolku 3P dochází do terénu dvakrát týdně.

Poradna 3P poskytující odborné sociální poradenství pro závislé i jejich blízké je ve Velenicích zcela **nově nabízenou službou zaměřenou nejen na pomoc osobám se závislostí, ale také na podporu jejich rodinných příslušníků a blízkých**. Poradna je otevřena každý všední den kromě pátku od 9 do 17 hodin. Před vznikem poradny museli zájemci o podobnou ambulantní péči dojíždět do zařízení v Jindřichově Hradci nebo v Českých Budějovicích, což s ohledem na specifika cílové skupiny značně komplikovalo efektivitu poradenské služby.

Celý projekt organizace 3P bude realizován do konce roku 2019 a již nyní přesáhl počet jeho klientů plánovaný cílový stav, který byl stanoven na 70 klientů. Do konce června 2019 měla služba 71 klientů, z nichž 40 byli uživatelé drog a 31 jejich blízcí. Počet klientů a kontaktů v průběhu let uvádí tabulka níže.

Tabulka 13: Počet klientů a kontaktů Spolku 3P v jednotlivých letech

	2017	2018	2019 (leden – červen)
Počet klientů	32	32	7
Počet kontaktů	219	188	58

Zástupce organizace odhaduje, že nejčastěji jsou mezi klienty obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, nelze to však s jistotou určit, neboť služba je poskytována anonymně. Zakázky služby se pohybují od řešení počátečních varovných příznaků závislosti až po odbornou podporu po ukončení užívání omamných a psychotropních látek, a to jak samotných uživatelů, tak jejich blízkých.

Z tabulky 12 vyplývá, že počet kontaktů i klientů se v čase snižuje. S ohledem na velikost obce a předpokládaný počet potenciálních klientů terénní i poradenské služby lze počet klientů považovat za odpovídající potřebám lokality. Získávání klientů a navazování intenzivnějšího kontaktu s nimi je hlavním rizikovým aspektem, který tematizovali jeho realizátoři. Jde o problém, který je adiktologickými službami, a to především v menších sídlech, často uváděn. Lidé z cílové skupiny považují téma závislostí za velmi osobní stigmatizující záležitost, sociálnímu pracovníkovi

¹² Dvořáková T., TD kontext. *Situační analýza města České Velenice v Jihočeském kraji*. Březen 2015

¹³ reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006092

přicházejícímu do terénu nedůvěřují a často ho vnímají jako součást kontrolních či represivních orgánů veřejné správy. Je to dáno i tím, že s drogovou scénou, ale i gamblingem či alkoholismem, je úzce spojena kriminalita a životní styl kolidující se společensky žádoucím chováním. Ve Velenicích sehrála specifickou roli skutečnost, že organizace 3P a její pracovníci zde byli noví a neznámí, a zároveň nevelký počet obyvatel obce, který komplikuje anonymní využívání služby, zejména ambulantní poradny. Spolek 3P na situaci reagoval tím, že zapojil do spolupráce další poskytovatele služeb se sociálními pracovníky, kteří už byli v lokalitě etablovaní a pracovníce OSPOD. Ti pak pomohli s motivací svých klientů k využití služeb Spolku 3P.

Přínosem poradenských služeb Spolku 3P, které jsou nově zavedeným typem sociální služby v Českých Velenicích, je podle vyjádření jeho zástupců i místních aktérů především podpora motivace klientů k řešení závislosti, která jim **umožní „překročit tu čáru“¹⁴ a začít pracovat na zlepšení situace**. Pozitivní efekt je navíc umocněn **spoluprací pracovníků Spolku 3P s ostatními službami ve městě, možnost okamžitého „předání“ klienta do rukou jiné služby a vytvoření komplexní podpůrné sítě kolem klienta**, která zejména v problematice závislostí hraje významnou roli.

Město i kraj má zájem tuto adiktologickou službu udržet i po ukončení projektu, i když nikoliv v takovém rozsahu. Pro snížení kapacity služby se vyjádřil i zástupce Spolku 3P, který uvedl, že ve Velenicích **„Není takový zájem, aby se vyplatilo službu držet“¹⁵**. V současnosti proto probíhají jednání i s dalšími poskytovateli adiktologických služeb (Charita a Metha, z.ú.) o nastavení dalšího fungování.

Občanská poradna

Služba občanské poradny společně s kurzy finanční gramotnosti jsou dohromady náplní projektu *Občanská poradna a kurzy finanční gramotnosti v Českých Velenicích*¹⁶ realizovaného od 1. 1. 2017 Oblastní charitou Třeboň. Občanská poradna je poskytována ambulantní i terénní formou v kapacitě 1,0 úvazku, který je dělen mezi dvě pracovníce (0,75 + 0,25 úvazku) a **zajišťuje odborné sociální poradenství v širokém spektru oblastí zahrnujících pracovně – právní a majetkoprávní vztahy, řešení dluhů, sociálních dávek, bydlení a sousedských vztahů, rodiny a mezilidských vztahů i např. domácího násilí** a další. U 35 procent všech klientů, kteří dosud službu navštívili, byl důvodem, který je přivedl k návštěvě, problém s dluhy. Od 1. 10. 2018 služba získala akreditaci ministerstva spravedlnosti pro poskytování služeb v oblasti oddlužení.

Tabulka 14: Počet kontaktů a klientů občanské poradny za jednotlivé roky

	2017	2018	2019 (leden – červen)
Počet kontaktů	238	325	330
Počet klientů	47	51	46

Zdroj: Oblastní charita Třeboň

Pokud jde o výstupy služby v oblasti dluhového poradenství, máme k dispozici pouze informaci o jednom schváleném návrhu na insolvenční řízení.

Podle odhadů pracovníce poradny je přibližně 75 % klientů ze sociálně vyloučených lokalit. Současnou kapacitu služby považují zástupci poradny za dostatečnou, což znamená, že nemusejí odmítat klienty z kapacitních důvodů. Za hlavní přínosy služby lze považovat **větší informovanost klientů, které se do**

¹⁴ rozhovor, 17.7.2019

¹⁵ rozhovor, 17.7.2019

¹⁶ reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006125

služby poradny nebo kurzů zapojí, ohledně možného řešení vlastní situace, a tím také zvýšení motivace tuto situaci řešit. Motivace zadlužených řešit včas a s pomocí odborníků své problémy je však podle pracovníků poradny stále nízká. Kurzy finanční gramotnosti navštěvují klienti často pouze proto, že jsou úřadem práce posuzovány jako rekvalifikační aktivita, jíž je podmíněna výplata sociálních dávek či setrvání v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Občanská poradna se aktivně zapojuje do spolupráce s ostatními velenickými službami, kterou hodnotí zástupci poradny velmi pozitivně. Zmiňují proces prvotního mapování problémů klienta, které většina služeb praktikuje, a díky blízkosti a provázanosti služeb se na základě tohoto zmapování mohou **problémy uživatelů řešit opravdu komplexně.** Pokud služby mají společné klienty, dochází mezi nimi také k předávání informací, samozřejmě za předpokladu, že s předáním klient souhlasí. **Spolupráce podle poradny funguje velmi dobře i s ostatními institucemi** – městským úřadem, který sám také doporučuje služby poradny obyvatelům města nebo úřadem práce, který doporučuje či někdy přímo ukládá uchazečům navštívit kurzy finanční gramotnosti.

Občanská poradna byla zařazena do tzv. základní sítě sociálních služeb a **je službou, kterou má město i kraj zájem do budoucna udržet.**

Terénní program pro osoby zapojené v sexbyznysu

Za účelem naplnění cíle ze SPSZ týkajícího se podpory osob ohrožených riziky souvisejícími s prostitucí vznikl projekt s názvem *Chraňte se! Braňte se! - Terénní program a prevence rizik v sexbyznysu*¹⁷, který realizuje organizace Rozkoš bez rizika, z. s. V projektu je zaměstnána sociální pracovníce na 0,3 úvazku, sociální edukační pracovníce na 0,3 úvazku a koordinátorka a metodička pro cílovou skupinu na 0,1 úvazku.

Terénní program Rozkoše bez rizika fungoval v Českých Velenicích již před vznikem SPSZ. Od roku 1998 sem dojížděli zástupci organizace nepravidelně 1x ročně s gynekologicko-venerologickou ambulancí a jednalo se spíše o zdravotní službu. V roce 2005 vznikl terénní tým Rozkoše bez rizika pro Jihočeský kraj, který pravidelně cca 1x za 3 měsíce vyjížděl do terénu v Českých Velenicích. **Současná realizace projektu KPSVL umožnila výrazné zintenzivnění terénní práce, kterou nyní služba provozuje pravidelně dvakrát měsíčně.**

Služba se zaměřuje jednak na aktivity v oblasti **harm reduction**, které zahrnují poradenství v oblasti bezpečného sexu (zdravotní i sociální rizika), sexuálního násilí a přímé poskytování potřebných zdravotních pomůcek (kondomy, lubrikační gely, menstruační houbičky). Sociální pracovníce klientky informují, posilují jejich občanské kompetence, nacvičují jednání v různých krizových situacích, v případě potřeby spolupracují s terapeutky, tlumočnický či právníky. Dále se terénní program zabývá **řešením problematických životních situací žen poskytujících sociální služby, jako jsou dluhy, bydlení, problémy s dětmi, administrace sociálních dávek apod.** V této oblasti také úspěšně spolupracují s jinými místními sociálními službami.

Podle výpovědi zástupkyně organizace se posílení terénní služby, které znamenalo zvýšení četnosti kontaktů, velice pozitivně projevilo v tom, že sociální pracovníce mají navázány **blízké a dlouhodobé kontakty s klientkami**, takže mohou **systematičtěji a výrazně efektivněji řešit jejich problémy.**

¹⁷reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006163

Zároveň spatřuje výrazný posun v kompetencích a zplnomocnění klientek, které jsou si nyní více vědomy svých práv a často jsou schopny je samy prosazovat. Platí to především u cizinek – hlavně Rumunky a Maďarky - které tvoří asi 50 % sexuálních pracovníků ve Velenicích, a jejich situace je v mnoha ohledech problematičtější, než situace žen pocházejících z ČR.

V Českých Velenicích podle informací Rozkoše bez rizika působí stabilně kolem 70 žen poskytujících sexuální služby, služba je v pravidelném kontaktu s cca 55 ženami. **V současné chvíli jsou tedy místní potřeby v této oblasti pokryty a kapacita terénního programu je dostatečná**¹⁸. V průběhu let, kdy Rozkoš bez rizika poskytuje své služby v Českých Velenicích, se výrazně proměnila sexbyznysová scéna. Poté, co si město najalo bezpečnostní agenturu k potírání pouliční prostituce, tento druh sexbyznysu v podstatě vymizel a sexuální pracovníčky se přesunuly do tzv. klubů či do privátních bytů. V současné době je služba v kontaktu se 40 ženami z 10 klubů a asi 15 ženami z „privátů“. Tento vývoj je sice pozitivní z hlediska sociálního klimatu obce a pocitu bezpečí jejích obyvatel, není však příliš výhodný pro sociální službu, která tak ke klientkám nemá volný přístup a obtížněji navazuje kontakty. Rozkoš bez rizika se ale přesto dokáže zkontaktovat s většinou z pravidelných poskytovatelek placených sexuálních služeb a je jimi také aktivně vyhledávána. Rozkoš také pravidelně monitoruje místní internetovou sexbyznysovou scénu a nabízí pomoc i zde.

Většina žen (cca 90 %) provozujících placené sexuální služby ve Velenicích **nepochází odsud, a jak už bylo řečeno, často jde o cizinky**. Z hlediska obyvatel sociálně vyloučených lokalit byla zaznamenáno provozování prostituce u obyvatelky lokality Vitorazská, které však sexuální služby poskytují pouze nárazově v obdobích, kdy se rodiny ocitají ve finanční krizi. I s těmito ženami je služba v kontaktu.

Pokud jde o sociopatologické jevy mezi ženami pracujícími v sexbyznysu, podle výpovědi pracovníčky Rozkoše bez rizika se stále snižuje počet drogově závislých žen: v současnosti je podle odhadu organizace mezi prostitutkami asi 5 % nitrožilních uživatelky drog a 10-15 % uživatelky s méně rizikovým způsobem užívání. Výrazně se také snižuje výskyt přenosných pohlavních chorob (HIV/AIDS, syfilis, hepatitida typu C), které služba pravidelně dvakrát ročně bezplatně testuje ve své mobilní ambulanci. Při posledním testování, které proběhlo v březnu tohoto roku, nebyla zjištěna ani jedna nákaza pohlavně přenosnou chorobou. Což svědčí o zvýšení informovanosti a kompetencí klientek v této oblasti a celkové kultivaci prostředí sexbyznysu v Českých Velenicích.

¹⁸ Rozdíl mezi počtem klientek a celkovým počtem žen poskytujících sexuální služby v Českých Velenicích tvoří skupina asi 10-15 žen, které z různých důvodů nemají potřebu spolupracovat se sociální službou bez ohledu na její kapacitu

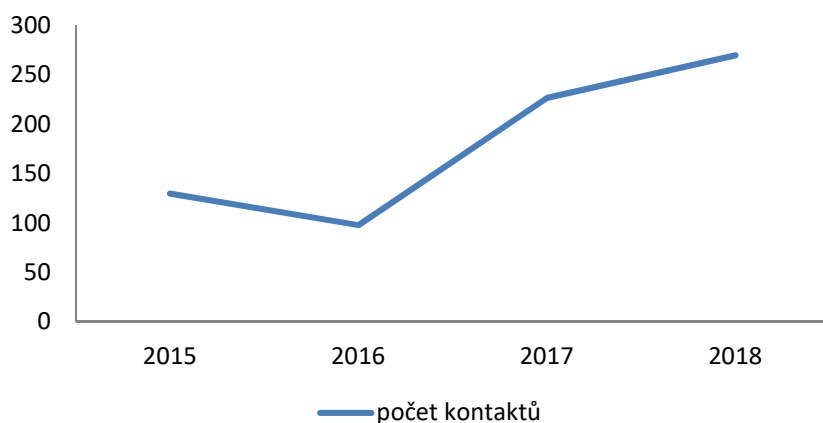
Tabulka 15: Výstupy TP Rozkoše bez rizika v Českých Velenicích

Rok	2015	2016	2017	2018	2019 (do července)
Počet klientek/z toho prvokontaktů	79/36	80/37	64/31	107/55	69/52
Počet kontaktů	130	98	227	270	158
Počet testů	214	178	205	177	130
Počet kompletních vyšetření	0	19	40	22	10
Počet terénních výjezdů/ dermato-venerologickou ambulancí	5/0	4/1	6/5	10/2	11/1
Počet rozdaných preventivních balíčků	132	119	176	253	129

Zdroj: Rozkoš bez rizika, z.s.

Jak je patrné z tabulky 16 níže, výsledky činnosti terénního programu organizace Rozkoš bez rizika výrazně převýšily stanovené cíle v SPSZ (nejméně 36 podpořených osob do roku 2018). Evidentním **dopadem posílení služby je nárůst kontaktů** (viz graf 1), který přinesl **jednak získání detailnější znalosti a expertní zmapování sexbyznysové scény v Českých Velenicích; jednak možnost pravidelné a dlouhodobé, a tudíž i efektivnější, práce sociálních pracovníků s klientkami na zakázkách týkajících se stabilizace či zlepšení jejich životní situace; v neposlední řadě pak zvýšení informovanosti o rizicích prostituce, ale i o právech sexuálních pracovníků a možnostech jejich prosazování**. Konkrétním výsledkem posílení služby je rovněž snížení výskytu infekčních nemocí mezi sexuálními pracovníci, tedy **přínos k ochraně veřejného zdraví ve městě**. České Velenice v organizaci Rozkoš bez rizika získali experta na velmi specifickou problematiku, kterou díky své geografické poloze budou pravděpodobně nuceni řešit v dlouhodobém horizontu.

Graf 1: Vývoj počtu kontaktů terénního programu mezi lety 2015-18

Centrum pomoci pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi (SAS) začala, na základě poptávky města, v Českých Velenicích působit rovněž v roce 2017, a to realizací projektu organizace Temperi *Centrum pro rodiny s dětmi*¹⁹, v rámci něhož působí 1,4 úvazku sociálních pracovníků. **Kromě terénní a ambulantní formy SAS je projektem realizován také Rodičovský klub** – pravidelné setkávání rodičů žijících v Českých Velenicích. Cílem klubu je především rozvoj rodičovských kompetencí, nácvik praktických činností týkajících se vedení domácnosti či posilování sociálních dovedností rodičů. Celkový počet uživatelů klubu je 16. Průměrný počet setkání za měsíc se mezi lety 2017 a 2018 zvýšil z 2,5 na 3, 2 (projekt začal 1. května 2017) – viz tabulka.

Tabulka č. 16: Rodičovský klub – počet uživatelů a jejich setkání

	2017	2018
Počet uživatelů	16	16
Počet setkání	20	38

Zdroj: Výroční zpráva Temperi o.p.s.

Služba pracuje s rodinou jako celkem, a proto se kromě posilování kompetencí rodičů zaměřuje i na posilování dovedností dítěte, pomoc při výběru jeho volnočasových aktivit nebo doprovod při kontaktu se společenským prostředím. Zejména pro práci s dítětem služba hojně využívá spolupráci s **Nízkoprahovým klubem Brána**, který také provozuje organizace Temperi a který sídlí v jedné budově s ostatními velenickými sociálními službami.

Celkový počet podpořených rodin v rámci SAS k červenci 2019 je 49. Počet setkání klientů SAS v jednotlivých letech uvádí následující tabulka. V roce 2017 byla nejčastější délka setkání do 15. minut, v roce 2018 však již nejčastější setkání byla v délce 30 – 60 minut.

Tabulka 17: Počet uživatelů SAS a jejich setkání v letech 2017 - 2019

	2017 (květen – prosinec)	2018	2019 (leden – červen)
Počet uživatelů	21	30	30
Počet setkání	974	1044	358

Zdroj: Výroční zpráva Temperi o.p.s.

Podle provozovatelů jsou **obě služby z hlediska potřeby v obci v současnosti dostačující. Úspěšnost plnění zakázek, s nimiž uživatelé přicházejí, dosahuje, podle odhadů samotných sociálních pracovníků, téměř 90 %**. Jako problematické však vidí tzv. **skryté zakázky**, tj. zakázky, které by bylo podle samotných sociálních pracovníků vhodné, někdy nutné řešit, ale klienti s nimi primárně nepřicházejí. Tato disproporce je velmi častá, **úspěšnost plnění těchto zakázek se však pohybuje kolem cca 50 %**.

Klienti služeb jsou dle odhadů realizátorů z 99 procent romské rodiny, které jsou ohroženy sociálním vyloučením a dalšími sociálně patologickými jevy. Pracovníci služby spatřují dosavadní **největší přínos ve zvýšení motivace klientů k řešení vlastní rodinné situace a jejich informovanosti** o tom, kam se v případě různých záležitostí obrátit. **Velmi pozitivně je hodnocena spolupráce a propojení s nízkoprahovým klubem i spolupráce se školou, pokud byla v rámci řešení zakázek nutná.**

¹⁹ reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006152

Sami klienti podle anonymních dotazníků spokojenosti hodnotí službu velmi kladně, jsou spokojeni se způsobem řešení zakázek i osobami sociálních pracovníků. Uvádějí, že netuší, jak by svou situaci bez přítomnosti služby v Českých Velenicích řešili.²⁰

České Velenice spadají pod OSPOD Třeboň a spolupráce SAS s tímto aktérem podle realizátorů projektu také funguje. Zástupci OSPOD oceňují pracovníky SAS jako významné pomocníky při komplexní práci s rodinou a chválí si spolupráci i s ostatními službami. „*Nebýt kvalitního fungování těchto služeb, bylo by mnohem více práce v daném rajónu a mnohem více případů pro OSPOD,*“ shrnuje zástupkyně OSPOD. Pro dokreslení celkové situace níže uvádíme základní statistiky.

Tabulka 18: Základní statistika OSPOD Třeboň pro České Velenice

	2015	2016	2017	2018
Počet evidovaných případů	117	110	99	115
Počet případů ústavní výchovy	4	3	6	1
Počet případů kurátora pro mládež	5	0	2	3
Počet případů trestné činnosti nezletilých	0	2	1	1
Počet případů týkajících se zneužívání návykových látek	3	2	2	1

O pokračování služby po ukončení projektu jeví zájem jak provozovatelé, tak zástupci města, ještě však nemá budoucnost zcela jistou. Služba požádala o zařazení do základní sítě sociálních služeb, aby dosáhla na financování ze státních prostředků, i když služba se zařazením do sítě spíše počítá, žádost ještě nebyla schválena. Město České Velenice přislíbilo spolufinancování, nicméně získání finančních prostředků z kraje, které jsou pro zachování dosavadní kapacity nutné, je podmíněno provozováním služby v širším regionu celé ORP Třeboň. Obě města svůj zájem, aby v jejich městě působila sociálně aktivizační služba, na konci roku 2019 potvrdila.

Nízkoprahový klub pro děti a mládež BRÁNA

Nízkoprahový klub je jediná z evaluovaných služeb, která v současnosti není financována z operačního programu Zaměstnanost. Žádost o podporu projektu byla podána, ale nakonec žadatelem stažena - také z důvodu nastavení projektové výzvy, podle níž by do cílové skupiny nepatřily děti mladší 15 let. Vytvoření služby bylo nicméně jako jedna z aktivit zařazeno již v roce 2014 do Střednědobého plánu sociálních služeb v Jihočeském kraji²¹, v roce 2015 pak do Komunitního plánu sociálních služeb (KPSS) pro území obce s rozšířenou působností Třeboň²². Poptávka ze strany obyvatel Českých Velenic byla potvrzena také prostřednictvím šetření²³, které probíhalo při přípravě KPSS ORP Třeboň. Město se

²⁰ Shrnutí anonymních dotazníků poskytnutých pracovníci SAS

²¹ *Střednědobý plán sociálních služeb v Jihočeském kraji* [online]. 2013 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z:

https://socialniportal.kraj-jihocesky.cz/files/strednedoby_plan_rozvoje_socialnich_sluzeb_v_jihoceskem_kraji_na_obdobi_2014_-_2016.pdf

²² *Komunitní plán sociálních služeb pro území obce s rozšířenou působností Třeboň na období 2015-2018* [online]. 2015 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z:

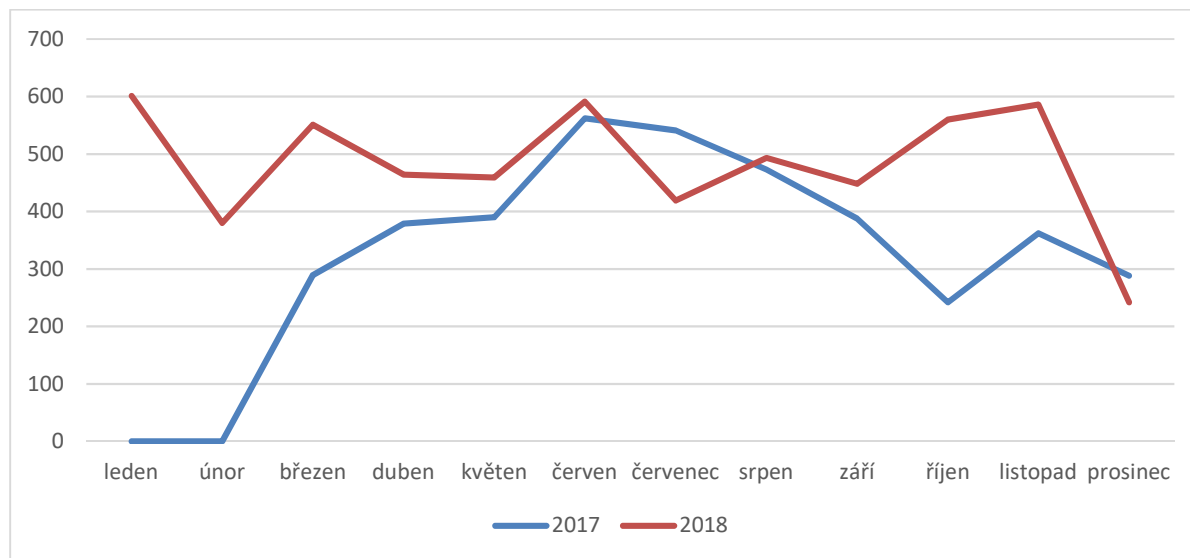
<http://www.socialnisluzbytrebonsko.cz/files/socialnisluzbytrebon/uploads/files/dokumenty-ke-stazeni/kpss-trebon-plan-final.PDF>

²³ *Výsledky šetření v obcích ORP Třeboň: příloha Komunitního plánu sociálních služeb pro území obce s rozšířenou působností Třeboň* [online]. 2015 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z:

proto rozhodlo v roce 2017 službu zafinancovat samo, a současně byla podána žádost o zařazení do krajské sítě služeb, aby služba mohla v budoucnu získat státní dotace. Žádosti bylo vyhověno a v současnosti je služba financována kombinací prostředků ze státního a obecního rozpočtu.

O potřebnosti NZDM ve městě svědčí i okamžitý zájem cílové skupiny po spuštění služby 1. 3. 2017. Za první měsíc provozu měla služba 289 kontaktů. Jak se dále vyvíjel měsíční počet kontaktů do konce roku 2018 je vidět na grafu níže. Celkový počet kontaktů za rok 2017 byl 3914, v roce 2018 vystoupal na 5 794.

Graf 2: Počet kontaktů Nízkoprahového klubu Brána v jednotlivých měsících

S provozováním služby se počítá i do budoucna. Obec přislíbila spolufinancování i na další rok. Podle zástupkyň organizace Temperi, která klub provozuje, je klub pozitivně hodnocen jak návštěvníky, tak obecně obyvateli města. Z ústních referencí, které provozovatelé mají od občanů Velenic, plyne, že pokud je klub více než 1 den zavřený, narůstá výskyt problematického chování dětí a mládeže v ulicích města.

Celkový **pozitivní vliv klubu** na situaci cílové skupiny dokazují hodnotící dotazníky, které provozovatelé rozdávají jednou ročně uživatelům a jejichž zpracování uvádíme jako přílohu č. 1 této zprávy. Z nich vyplývá, že nízkoprahový klub se za dva roky svého působení etabloval jako důležitý aktér pomáhající dětem ze sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených rodin smysluplně trávit čas, najít si nové kamarády a získávat potřebné sociální návyky a kontakty. „Tety“, které ve službě působí, si dokázaly získat důvěru dětí, které v dotaznících uváděly, že pokud by bylo třeba, obrátí se na ně pro radu.

Kapacitu služby hodnotí poskytovatelé jako dostatečnou²⁴ a podíl dětí ze sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených rodin odhadují na 90 %. Následující tabulka uvádí celkový roční počet uživatelů od spuštění služby. Větší pokles v roce 2018 byl podle provozovatelů NZDM dán stěhováním

<http://www.socialnisluzbytrebonko.cz/files/socialnisluzbytrebon/uploads/files/dokumenty-ke-stazeni/kpss-trebon-3-setreni.PDF>

²⁴ Odpověď „Určitě ano“ na otázku Je současná kapacita vaší služby dostatečná?

některých rodin pryč z Českých Velenic a také přestěhováním samotného NZDM do vzdálenější lokality od centra.

Tabulka 19: Základní statistika Nízkoprahového klubu Brána

	2017	2018
Počet uživatelů	65	71
Počet aktivních ústních dohod na konci roku	64	62

Zdroj: Nízkoprahový klub brána

Nedostatky služby vidí sami provozovatelé v nedostatečném pokrytí cílové skupiny. Od začátku služby se příliš nedaří kontaktovat a přilákat do klubu děti a mládež starší 15 let. Kromě větší rezistence této skupiny vůči dodržování základních pravidel v klubu a opuštění „své partičky“ na ulici, zmiňují provozovatelé také doporučení Jihočeského kraje soustředit se primárně na poskytování NZDM v ambulantní formě, které fakticky znamená neexistenci terénní složky služby. **Pokud zaměstnanci nechodí za staršími dětmi do ulic, je obtížné je nalákat v rámci ambulantní služby.** Protože je klub zatím využíván převážně mladšími dětmi, nelze relevantně zhodnotit dopad služby na užívání drog u dětí a mládeže, a rovněž vliv na sociálně patologické chování mládeže obecně.

Klub Brána sídlí ve stejné budově s ostatními službami. Zástupkyně klubu hodnotí společné sídlo jako velký přínos pro fungování většiny služeb, přestože samotné NZDM z něj příliš netěží právě kvůli věku svých uživatelů, které ostatní služby nevyužívají.

Mezi proudy o.p.s. – sociální služba na podporu bydlení

V Českých Velenicích se v rámci strategického plánování řešila také otázka bydlení pro sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené osoby. V SPSZ byl definován problém nedostupnosti vhodného bydlení. Podle analytické části SPSZ²⁵ se v roce 2014 týkala bytová nouze přibližně 115 obyvatel včetně dětí, kteří žili v objektech poskytujících substandardní bydlení s nevyhovujícími hygienickými podmínkami či na ubytovnách. Jako řešení identifikovaného problému bylo navrženo **zajištění podpůrné služby pro bydlení a vytvoření bytové koncepce města včetně vybudování sociálních bytů.** Strategický plán ve své návrhové části formuluje způsob tvorby bytové koncepce tak, že bude výsledkem spolupráce široké platformy místních aktérů i obyvatel nevyhovujících obydlí. Zatímco bytová koncepce ani její předpoklad v podobě platformy pro oblast bydlení nebyly po dobu implementace SPSZ vytvořeny, služba na podporu bydlení v Českých Velenicích vznikla.

Představitelé města do Velenic přizvali českobudějovickou organizaci **Mezi proudy o.p.s.**, která se zaměřuje na hledání dlouhodobého vhodného bydlení pro osoby v bytové nouzi a podporu nově zabydlených pro udržení standardního bydlení. Organizace Mezi proudy zde začala v říjnu 2017 realizovat projekt z výzvy KPSVL s názvem *Sociální bydlení Mezi proudy České Velenice*²⁶. V rámci projektu byly vytvořeny 2 úvazky pracovníků v sociálních službách a 1 úvazek koordinátora. Projekt má za cíl pomoci lidem (především) ze sociálně vyloučených lokalit, kteří žijí v nevyhovujícím či nejistém bydlení, získat standardní bydlení a udržet si ho. Záměrem projektu bylo kromě poskytování odborného sociálního poradenství podílet se na tvorbě systému sociálního bydlení. Pracovníci projektu měli úzce spolupracovat se zástupci města na reformulaci podmínek přidělování městských bytů a vytváření

²⁵ Strategický plán sociálního začleňování města České Velenice 2015 – 2018. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokalita/ceske-velenice/>

²⁶ reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/ 15_042/0006166

kapacit pro sociální bydlení, a zároveň zapojit do systému sociálního bydlení majitele soukromých bytů, čímž by vznikl rozmanitý, ale koordinovaný trh s byty i pro nejchudší obyvatele Velenic.

Město při tvorbě projektu zároveň přislíbilo zrekonstruovat 12 bytů v městském objektu, které by sloužily jako sociální byty pro klienty organizace Mezi proudy. Rekonstrukce bytů měla být financována z prostředků IROP, avšak vinou podmínek výzvy²⁷ na výstavbu sociálního bydlení nemohl být zamýšlený investiční projekt realizován. Místo plánovaných sociálních bytů pro cílovou skupinu sociálně vyloučených ve vyčleněném objektu obec s využitím financování IROP vybudovala komunitní dům pro seniory poskytující byty pro seniory. Tato situace zkomplikovala realizaci projektu organizace Mezi proudy, jehož cílovými indikátory bylo uzavření 20 nájemních smluv a nebagatelní podpora²⁸ 30 osob. Mezi proudy, které měly primárně sloužit jako poskytovatel sociální služby pro osoby zabydlené ve zmiňovaných nově vytvořených sociálních bytech obce, se tak zaměřily na zprostředkování bydlení pro cílovou skupinu především na volném bytovém trhu v Českých Velenicích a okolí. Město však alespoň uvolnilo a rekonstruuje 2 byty ze svého bytového fondu, které budou od září 2019 sloužit klientům organizace Mezi proudy.

Podle výpovědi pracovnice projektu se také nepodařilo navázat s městem optimální spoluprací při obsazování městského bytového fondu, a tak se obyvatelé sociálně vyloučených lokalit do městských bytů, kterých mají Velenice v poměru k velikosti města nezvykle vysoký počet (250), stále takřka nedostávají. Rovněž se nezdařilo rozvinout spoluprací na tvorbě koncepce bydlení, která by řešila i bytovou situaci lidí žijících v substandardním nebo nejistém bydlení. Město, které při tvorbě strategického plánu deklarovalo zájem o její participativní tvorbu, nakonec podle výpovědi pracovnice projektu s odborníky z organizace Mezi proudy vůbec nespolečně pracovalo, jejich dílčí návrhy nebralo v úvahu a od tvorby celkové koncepce ustoupilo. Bez předchozí konzultace s místními aktéry navíc vyhlásilo na celé území Českých Velenic v polovině roku 2018 tzv. Opatření obecné povahy²⁹, které sice znemožnilo vnější migraci sociálně slabých do Velenic, zároveň však zcela zabránilo možnosti nejchudších obyvatel Velenic odkázaných na doplatek na bydlení změnit bydlení. Tento stav opět zkomplikoval realizaci projektu a učinil hledání lepšího bydlení pro cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením ještě obtížnější.

Pracovníci organizace Mezi proudy, ale i další poskytovatelé sociálních služeb, popisují situaci na bytovém trhu ve Velenicích jako kritickou, a zároveň jako jednu z klíčových oblastí pro řešení sociálního vyloučení. I přes šíří městského bytového fondu je zde takřka nemožné získat bydlení, a to i pro příslušníky běžné populace, natož pro osoby vykazující znaky sociálního vyloučení.

Významným faktorem, jenž intervnuje na bytovém trhu v posledních letech je rozvoj místního průmyslového závodu společnosti **Magna Cartech**, který má v současnosti asi 1200 zaměstnanců. Velké množství zaměstnanců (často původem ze zahraničí), kteří přišli do Magny Cartech v posledních letech, žije v Českých Velenicích, a tudíž využívá značnou část místních ubytovacích kapacit, a to nejen v nájemních bytech, ale i na ubytovnách. Díky přílivu pracovníků Magny se zvyšují náklady na bydlení a situace se dále zhoršuje. Podle výpovědí místních aktérů se ve Velenicích dokonce objevil fenomén bezdomovectví, který zde ještě v době tvorby SPSZ neexistoval. Expanze společnosti Magna Cartech,

²⁷ Jednou z podmínek výzev IROP na sociální bydlení je zákaz výstavby sociálních bytů v oblasti, která je označena za sociálně vyloučenou lokalitu, což prostor v Českých Velenicích naplňoval.

²⁸ Nebagatelní podpora je nepřekročitelné minimum přímé podpory účastníka (v projektech týkajících se sociálních služeb financovaných z OP Z obvykle 40 hodin přímé sociální práce)

²⁹ 111/2006 Sb. Zákon o pomoci v hmotné nouzi. *Zákony pro lidi: Sbírky zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111#cast3>

kteřá jistě přináší regionu určitá pozitiva, znamená velký nápor na velenický trh s bydlením, a pokud ji město ve spolupráci s průmyslovým závodem a při současné úpravě způsobu přidělování městských bytů nebude systematicky a koordinovaně řešit, zůstane zejména pro sociálně slabé občany města získání standardního bydlení nadále takřka nemožné.

Současná **pravidla pro přidělování bytů** obsahují hned dvě omezující podmínky, které znamenají bariéru pro osoby ze sociálně vyloučeného či sociálním vyloučením ohroženého prostředí. Jde o podmínku bezdlužnosti vůči městu, kterou musí zájemce o byt splnit, a nutnost složení kauce před podepsáním nájemní smlouvy. Je ale třeba podotknout, že město za určitých – blíže nezjištěných – podmínek akceptuje i žadatele s uzavřeným splátkovým kalendářem a že kauce se pohybují v poměrně nízké výši od 1 500 do 5500 Kč. Dále podmínky přidělování bytů, tak jak jsou deklarovány, nevykazují žádné diskriminační aspekty, přesto se podle výpovědi představitelky organizace Mezi proudy cílová skupina projektu do městských bytů nedostává.

Dosavadními **výsledky zřízení sociální služby** na podporu bydlení fungující v rámci projektu *Sociální bydlení Mezi proudy České Velenice* je vstup **31 klientů** do projektu, z nichž už 14 naplnilo nebagatelní podporu; **6 klientům se podařilo s podporou služby uzavřít nájemní smlouvu**, z toho 2 smlouvy se týkají bytů v Českých Velenicích, 4 smlouvy jsou na byty v Suchdole nad Lužnicí, Českém Krumlově, Rapšachu a Českých Budějovicích; **2 klienty se podařilo umístit na ubytovnu** mimo České Velenice a **jednoho klienta do azylového domu** v Jihlavě; **5 klientů** naplnilo nebagatelní podporu při **udržení stávajícího bydlení**; 13 klientů k současnému datu čerpá podporu při udržení bydlení.

Součástí projektu je i **interaktivní vzdělávání** s celkovou kapacitou 30 osob, jehož cílem je zvýšení informovanosti klientů projektu z oblasti legislativy týkající se bydlení. Velký důraz je kladen na interaktivní způsob kurzu a jeho praktičnost (práce s konkrétními případy, nácviky různých situací). Do doby vzniku evaluační zprávy bylo **proškoleno 15 osob**. Školení probíhalo formou individuální výuky v délce 5 vyučovacích hodin.

Projekt i přes popsané komplikace způsobující nedostatek ubytovacích kapacit ve městě dosáhl dílčích úspěchů a velmi pravděpodobně naplní potřebné výstupní indikátory. Realizátoři projektu však ve svých velenických aktivitách po skončení projektu nechtějí dále pokračovat, zejména proto, že nepociťují dostatečnou odezvu na straně města.

Na příkladu popsaného projektu je možné ilustrovat obecnější situaci v oblasti bydlení pro nízkopříjmové a sociálně vyloučené osoby. Ačkoliv služba na podporu bydlení svou existencí sytí obecné cíle SPSZ týkající se pokrytí potřeb sociálně vyloučených osob sociálními službami, plní své předepsané cíle a kvalifikovaně poskytuje pomoc lidem v bytové nouzi, není schopna bez zázemí veřejného či soukromého bytového fondu dosáhnout kýženého dopadu ve formě zajištění dostupnosti bydlení pro tuto cílovou skupinu. Je tedy zřejmé, že pouhým zřízením sociální či jiné služby na podporu zajištění a udržení standardního bydlení není problém řešen. Zajištění dostupných bytů, ať už vytvářením nových kapacit, nebo využíváním již existujících, je nezbytným předpokladem pro úspěšnost služby, a především pro dosažení dopadu stabilizace životní situace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených osob, pro niž je zajištění vhodného bydlení klíčovým aspektem.

Koníček o.p.s.

SPSZ města České Velenice řešil také otázku **vysoké nezaměstnanosti a obtížné uplatnitelnosti osob** ze sociálně vyloučených lokalit. Strategický plán reagoval na zjištění o vysoké míře nezaměstnanosti³⁰ mezi těmito obyvateli Velenic vytýčením dvou cílů: i) **vytvoření lokální sítě zaměstnanosti**, ii) **zavedení služby komplexního poradenství, aktivizace a motivace**, která povede k umístění 20 osob ročně na pracovní trh.

Realizátorem těchto opatření se stala organizace Koníček o.p.s., která 1. 6. 2017 začala v Českých Velenicích realizovat projekt z výzvy KPSVL s názvem *Aktivizační a motivační programy v Českých Velenicích*³¹. V projektu je zaměstnán jeden odborný pracovník na plný pracovní úvazek, a dále mentor a lektor na DPP. V rámci projektu je formou **dlouhodobého individuálního poradenství** klientům poskytována podpora při vyhledávání vhodného pracovního místa, pomoc při komunikaci se zaměstnavatelem, podpora při nástupu do zaměstnání či pracovně právní poradenství. Dále se služba zaměřuje na **skupinové motivační a aktivizační aktivity** v oblasti orientace na trhu práce, nácviku dovedností a technik při vyhledávání zaměstnání, komunikace se zaměstnavatelem, pracovně právní poradenství a základy finanční gramotnosti ve vztahu k zaměstnání. Na poradenské aktivity navazuje možnost využití **tréninkových pracovních míst**, které umožňují klientovi vyzkoušet si ve zkráceném pracovním úvazku (4 hodiny denně) po dobu 3 měsíců zaměstnání u běžného zaměstnavatele s podporou mentora, který takto umístěného klienta provází a pomáhá mu překonat případné obtíže. Mentor se rekrutuje ze zaměstnanců zaměstnavatele, který klienta na tréninkové pracovní místo přijal, a je placen z prostředků projektu.

K současnému datu **vstoupilo do projektu 50 osob**, přičemž cílový počet klientů je stanoven na 60. Indikátor je tedy ve dvou třetinách projektu naplněn z více než 80 %. **20 z nich prošlo kurzy** v rámci aktivizačního a motivačního programu, což znamená, že by měly být zvýšeny jejich kompetence pro získání a udržení zaměstnání. Podle informací zástupce organizace je v tuto chvíli **zaměstnáno 24 klientů** služby, ne všichni však na pracovní smlouvu. **Na tréninkové pracovní místo zatím nastoupilo 8 osob**, z toho 3 je ještě vykonávají. **Dvěma klientkám se podařilo získat stálé zaměstnání po absolvování tréninkového pracovního místa.** Jedna absolventka tréninkového místa nastupuje na střední odborné učiliště, a zároveň bude podpořena rekvalifikací z ÚP ČR. Z uvedených dat je zřejmé, že se i přes dílčí úspěchy službě zatím nedaří naplňovat vytčený strategický cíl umístit ročně 20 osob do zaměstnání.

Pro realizaci **tréninkových pracovních míst** se pracovníkům projektu zatím podařilo navázat spolupráci s místním domovem seniorů, který je schopen každé tři měsíce přijmout dva klienty projektu. Dále byli dva klienti umístěni na tréninkové místo do velenického předškolního klubu Beruška pro děti od 3 do 5 let, který je zaměřen na sociální začlenění osob ze sociálně vyloučeného prostředí a vznikl v rámci projektu OP VVV. U těchto zaměstnavatelů klienti vykonávají nekvalifikované práce jako je úklid či pomoc v prádelně apod. Ani jeden z těchto zaměstnavatelů však nemá kapacity zaměstnat klienty po skončení tréninkové fáze, čímž je smysl tohoto nástroje poněkud oslaben. Přesto je zejména klienty, ale i zaměstnavateli velice kladně hodnocen. Pracovníci organizace Koníček o.p.s. dále aktivně hledají další vhodné realizátory tréninkových míst a budoucí zaměstnavatele klientů projektu. Za hlavní překážku zvýšení zaměstnanosti zástupkyně organizace označila předsudky a sociální klima u

³⁰ Strategický plán sociálního začleňování města České Velenice 2015 – 2018. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokalita/ceske-velenice/>

³¹ Registrační číslo: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006126

potenciálních zaměstnavatelů. Na druhou stranu také konstatovala, že klienti služby jsou často osoby s mnohačetnými handicapy na trhu práce (absence vzdělání a praxe, zdravotní omezení, dluhy, péče o děti, etnicita) a jejich uplatnění je omezené. Často je tedy značně obtížné sladit jejich potřeby a možnosti s potřebami a možnostmi zaměstnavatelů.

Klientům je kromě poradenství specificky zaměřeného na podporu zaměstnanosti poskytováno také **komplexní sociální poradenství** k sanaci jejich životní situace. V těchto případech pracovníci organizace často využívají poskytovatelů sociálních služeb specializovaných na dluhovou problematiku, oblast bydlení nebo problematických rodinných situací, které navíc v Českých Velenicích sídlí v jednom objektu, což usnadňuje koordinaci potřebných služeb pro konkrétního klienta.

V době provádění rozhovorů organizace Koníček o.p.s. uvedla, že by ráda ve svých aktivitách v Českých Velenicích pokračovala, zatím však hledá možnost financování. Na konci roku 2019 však bylo rozhodnuto, že po ukončení projektu už organizace v Českých Velenicích působit nebude.

Pokrytí potřeby sociálních služeb v obci

Jedním z cílených dopadů SPSZ bylo pokrytí potřeby sociálních služeb ve městě. Jak už bylo popsáno výše, v době strategického plánování nebyl přímo v Českých Velenicích přítomen žádný poskytovatel služeb sociální prevence. Strategický plán se tedy na základě zjištěných potřeb obce zaměřil na jejich zavedení. Tento **cíl byl úspěšně naplněn** a v Českých Velenicích začalo fungovat **7 nových sociálních služeb**, které byly podrobněji charakterizovány v předchozí části zprávy.

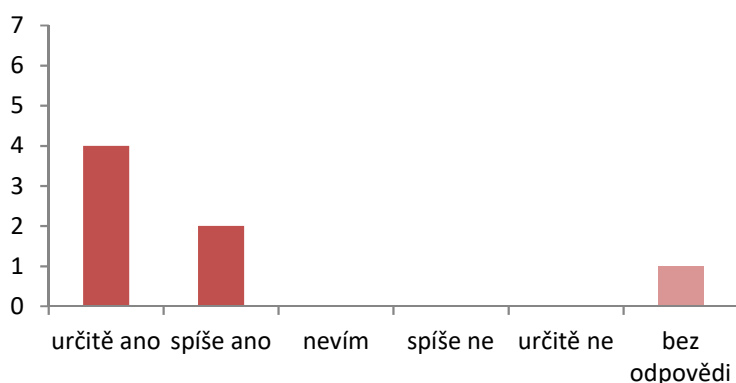
Že došlo k navýšení kapacity sociálních služeb v Českých Velenicích je tedy jasné na první pohled. Při dotazování lokálních aktérů³² jsme se proto zaměřili zejména na zjišťování dostatečnosti současných kapacit vzhledem k potřebám cílové skupiny, na jejich udržitelnost do budoucna a zároveň na otázku, co dalšího by bylo v rozvoji sociálních služeb a obecně v rámci řešení sociálního začleňování v Českých Velenicích potřebné.

Potřebnost služeb, která byla definovaná již při analýze před tvorbou SPSZ, dokládá také fakt, že všechny projekty krátce po svém zavedení naplnily svou kapacitu dostatečným počtem klientů. Potíže při získávání klientů zmiňuje pouze zástupce Spolku 3P, nikoliv však z důvodu nepotřebnosti služby, ale kvůli problematickému charakteru cílové skupiny (viz výše).

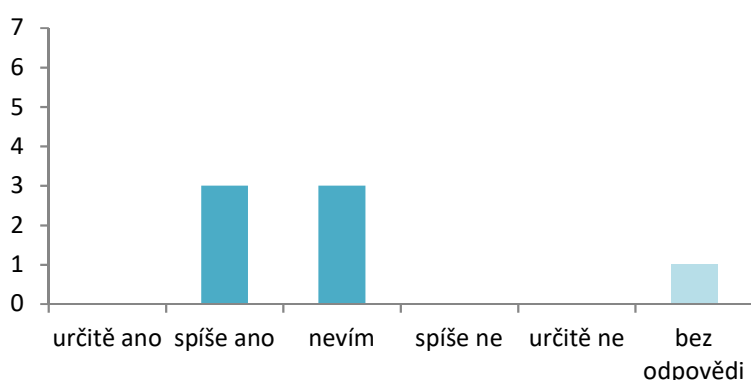
Většina poskytovatelů považuje současnou kapacitu svých i ostatních evaluovaných služeb za dostatečnou. Někteří se k položeným otázkám nevyjádřili, v případě dostatečnosti jiných než svých služeb tři zástupci ze sedmi uvedli, že neví.

³² dotazování proběhlo formou dotazníkového šetření, zúčastnilo se ho celkem 7 respondentů z řad poskytovatelů služeb a realizátorů projektů

Graf 4: Odpověď na otázku „Je současná kapacita vaší služby dostatečná?“

Graf 5: Odpověď na otázku „Je současná kapacita ostatních služeb dostatečná?“

Podle kvalifikovaných odhadů poskytovatelů se podíl klientů ze SVL ve službách pohybuje v rozmezí 70 – 99 %. Jako negativní jev spuštění nových služeb zmiňují někteří aktéři námitky obyvatel, kteří služby nepotřebují, že město se ve svých aktivitách zaměřuje především na romské a sociálně vyloučené obyvatele a nevyvažuje to službami pro ostatní. Taková reakce veřejného mínění je běžným jevem provádějícím řešení sociálního vyloučení na lokální úrovni, s kterým se ASZ setkává po celou dobu svého působení. Je důležité si tento efekt zavádění opatření na podporu sociální inkluze uvědomit a **reagovat na něj především vhodnou a intenzivní komunikací problému, aby se neprohlubovalo neporozumění mezi různými skupinami obyvatel obce.**

Z výše popsaného vyplývá velký posun v oblasti sociálních služeb – zvýšení celkové kapacity a kapacity dostupné přímo ve městě, vhodné zacílení služeb na potřeby obce. Navíc v současné době provozovatelé služby považují za kapacitně dostatečné. **V Českých Velenicích tedy bylo implementací strategického plánu dosaženo dopadu pokrytí potřeby sociálních služeb.**

Všichni oslovení aktéři však shodně definují jednu oblast, která je pro další sociální začleňování klíčová a jejíž situace zejména pro sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené obyvatele města v současnosti zůstává velmi problematická. Touto oblastí je bydlení. Všichni relevantní aktéři měli na začátku zájem situaci v této oblasti řešit a i proto vznikl projekt organizace Mezi Proudý. Vnější – nepodpořená výzva IROP na rekonstrukci bytů – i vnitřní faktory – zavedení OOP, nárůst zaměstnanců firmy Magna, další zdrženlivá spolupráce a komunikace zástupců města s Mezi Proudý – však zkomplikovaly samotný projekt a situace se tak k lepšímu příliš neposunula.

Provázanost služeb

Kromě zvýšení kapacity služeb a zřízení nových služeb přímo v Českých Velenicích, cílil strategický plán na provázání a koordinaci mezi službami. Tento cíl byl naplňován jednak tím, že služby získaly působiště na jednom místě a v současnosti po několika prvotních přesunech sídlí všechny nově zavedené služby v jedné budově. Na podzim 2019 by navíc všechny měly být přestěhovány do nově zrekonstruované budovy. Vizualizaci změny stavu aktérů, kteří poskytují služby sociálně vyloučeným či sociálním vyloučením ohroženým obyvatelům Českých Velenic, představuje níže uvedené schéma. Na první pohled lze vidět nárůst počtu služeb ve Velenicích, a obyvatelé za nimi tak už nemusejí dojíždět do jiných měst. Jediným zásadním aktérem, za kterým obyvatelé stále dojíždějí je KoP úřadu práce v Třeboni. Další služby, které v Českých Velenicích nesídlí, samy dojíždějí do obce v rámci terénního programu. To je případ i organizace Rozkoš bez rizika, jejíž frekvence dojíždění se značně zintenzivnila.

Schéma 3: Stav v roce 2015 dle vstupní analýzy

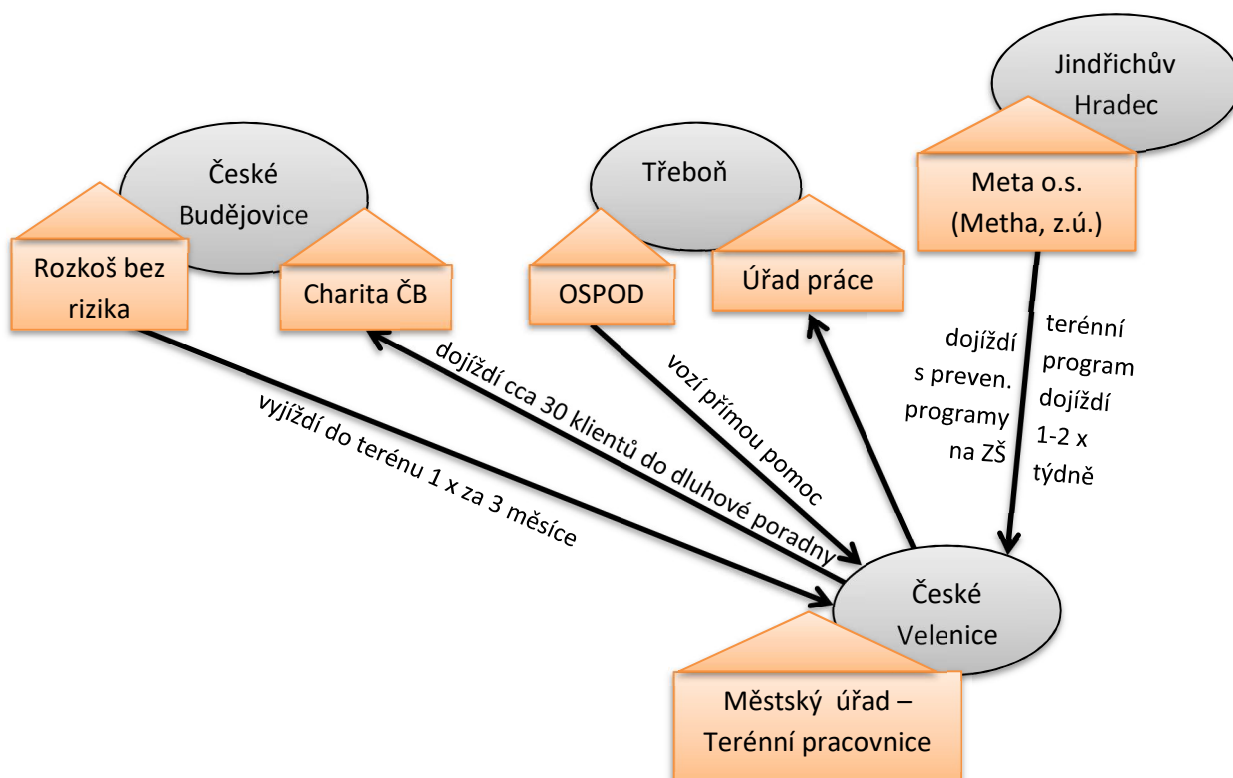

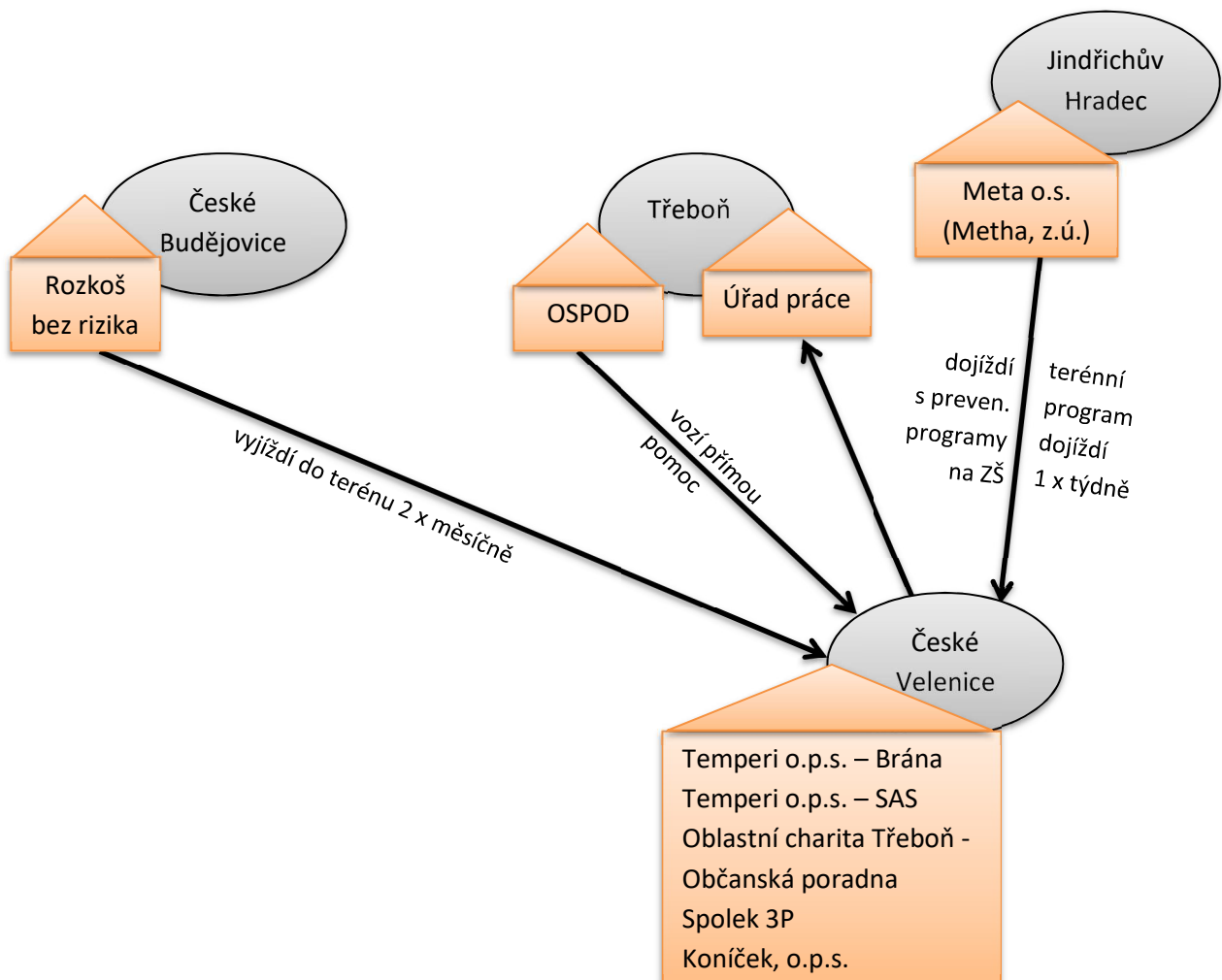
Schéma 4: Stav k 1.7.2019

Výhody fungování ve společné budově zmiňují a za velkou devizu považují všichni oslovení aktéři, Výhody fungování ve společné budově zmiňují a za velkou devizu považují všichni oslovení aktéři, jejichž reakce shrnuje následující citace.

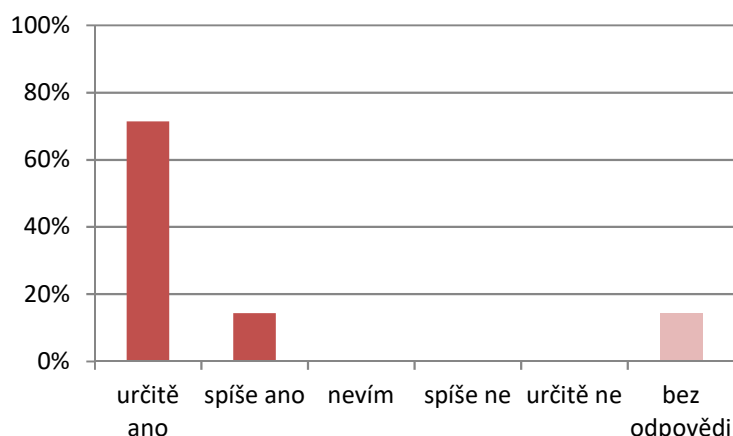
„Když přijde do občanské poradny rodina, kde někdo potřebuje pomoc se zaměstnáváním, tak je to pro ně velká pomoc, že nemusí říkat ‘jo tak dojděte přes půlku Velenic a tam si domluvte schůzku’, to už tady lidi nepůjdou. Takže tady je to výhodné, že se zvednou z jedné kanceláře, zařekají u druhé a řeknou tady si můžete, pokud chcete, domluvit zaměstnávání.“ (rozhovor, 16.7.2019)

Kromě možnosti bezprostřední předání klienta jiné službě, což eliminuje obtíže s motivací klientů k řešení situace v rámci služeb, si poskytovatelé cení možnosti sdílení informací o klientovi, čímž často dochází k mnohem komplexnějšímu pojetí a řešení klientovy situace, i možnost vzájemné odborné podpory. **Všechny služby spolu intenzivně komunikují a spolupracují, a vytváří tak komplexní podpůrnou síť kolem klienta.** Intenzivnější spolupráci a komunikaci vnímá i dojíždějící organizace, která s ostatními také ochotně sdílí odborné informace, případně jsou jí k dispozici jednorázově prostory ostatních služeb pro konzultace s klientkami.

Výše uvedené již jen potvrzuje odpověď na otázku „Vedla změna v oblasti sociálních služeb k efektivnější spolupráci mezi aktéry?“, kde jednoznačně převažuje odpověď „určitě ano“.

Graf 6: Odpověď na otázku „Vedla změna v oblasti sociálních služeb k efektivnější spolupráci mezi aktéry?“

I druhý cílený dopad vyplývající ze SPSZ, jímž bylo provázání sociálních služeb byl v důsledku implementace strategického plánu dosažen.

Stabilizace životní situace cílové skupiny

Posledním ze sledovaných dopadů implementace SPSZ je změna u cílové skupiny sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel Velenic směrem ke stabilizaci jejich životní situace. Zásadním předpokladem pro stabilizaci a zlepšení životní situace těchto velenických obyvatel bylo vytvoření funkční sítě podpůrných služeb, které se zdařilo. Velkou roli zde ale hrají další intervenující faktory, z nichž některé lze na lokální úrovni ovlivnit, jiné nikoliv.

Jako klíčový aspekt pro stabilizaci životní situace zejména sociálně slabých vrstev obyvatel se ukazuje řešení bydlení, které je však v Českých Velenicích v současnosti značně problematické. Projekt Mezi proudy, který měl alespoň částečně přispět ke zlepšení situace, se vinou řady faktorů toto zlepšení podařilo jen v mnohem menší míře, než realizátoři očekávali. Ukazuje se tak, že pouhým zřízením služby na podporu zajištění a udržení standardního bydlení není problém řešen a nezbytným předpokladem je zajištění dostatečného počtu dostupných bytů, ať již vytvářením nových kapacit, nebo využíváním již existujících.

Pokud se zaměříme pouze na sociální služby jako oblast tematického zúžení, je u většiny z nich ještě příliš brzy na měření posunu, který způsobily v životní situaci svých klientů. I přesto na tomto místě shrneme dosavadní vliv služeb na cílovou skupinu vyplývající z dostupných dat, z rozhovorů s relevantními aktéry v obci a v některých případech z hodnocení samotných klientů.

V případě občanské poradny, za největší přínosy služby realizátoři zatím považují **větší informovanost** klientů, které se do služby poradny nebo kurzů zapojí, ohledně možného řešení vlastní situace a tím také **zvýšení motivace tuto situaci řešit**. Problémem však stále zůstává, že uživatelé chodí na poslední chvíli (např. když už jsou v exekuci), a často pouze proto, že jim to např. Úřad práce v případě kurzů finanční gramotnosti nařídil. Chybí tedy základní motivace služby v případě potřeby sám vyhledat.

I činnost spolku 3P vykazuje úspěchy především ve vytváření motivace klientů řešit svou situaci, na rozdíl od Občanské poradny však realizátoři identifikují ze strany cílové skupiny nedostatečný zájem a nechtějí službu dále po ukončení projektu provozovat v dosavadní kapacitě. Právě **pro Spolek 3P byla zásadní spolupráce s ostatními službami i institucemi** jako OSPOD nebo Městský úřad, které svým

klientům službu doporučovaly, a díky nimž si často pracovníci spolku získali vzácnou důvěru klientů, a mohli tak začít řešit jejich situaci.

Služby pro rodiny s dětmi a pro děti a mládež samotné – SAS a NZDM – hodnotí velmi pozitivně opět vzájemnou spolupráci i spolupráci s ostatními institucemi a to především jako velmi přínosnou právě pro cílovou skupinu. Pracovníci SAS spatřují dosavadní největší přínos ve zvýšení motivace klientů k řešení vlastní rodinné situace a jejich informovanosti o tom, kam se v případě různých záležitostí obrátit. Sami klienti jsou podle anonymních dotazníků spokojeni se způsobem řešení zakázek i osobami sociálních pracovníků. **Uvádějí, že netuší, jak by svou situaci bez přítomnosti služby v Českých Velenicích řešili.**³³ Celkový pozitivní vliv nízkoprahového klubu na situaci cílové skupiny dokazují hodnotící dotazníky, které provozovatelé rozdávají jednou ročně uživatelům, a jejichž zpracování uvádíme jako přílohu 1 této zprávy. Z nich vyplývá, že nízkoprahový klub se za dva roky svého působení etabloval jako důležitý aktér pomáhající dětem ze sociálně vyloučených rodin nebo sociálním vyloučením ohrožených smysluplně trávit čas, najít si nové kamarády a získávat potřebné sociální návyky. **„Tety“, které ve službě působí, si dokázaly získat důvěru dětí, a v dotaznících všichni uvedli, že pokud by bylo třeba, obrátí se na ně pro radu.** Klub má však v současnosti **omezený vliv na mladé lidi starší 15 let**, resp. nedaří se jim zatím tuto cílovou skupinu do služby nalákat. Nelze u nich tedy předpokládat dopad na změnu výskytu sociálně patologických jevů.

V případě organizace Koníček, o.p.s. se i přes dílčí úspěchy nedaří naplňovat cíl vytyčený v SPSZ – umístit ročně 20 osob do zaměstnání. Organizace s úspěchem realizuje tréninková pracovní místa a pracovní poradenství, **nedaří se však absolventy tréninkových míst již dále umísťovat na běžný pracovní trh.** V tomto směru je proto do budoucna důležité zaměřit se především na zaměstnavatele a práci s nimi, tak aby byli ochotni a schopni nabízet pracovní místa vhodná pro absolventy tréninkových míst.

Zhodnocení naplňování cíle koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)

Klíčovým východiskem tvorby strategického plánu sociálního začleňování je koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, který je v Metodice KPSVL³⁴ definován jako *„zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“*. Následující část evaluační zprávy se zaměřuje na ověření premis KPSVL a analyzuje, do jaké míry realizace opatření vycházejících ze strategického plánování splňuje preferované principy, jimiž je **adresnost, koordinace, konzistence, synergie**. Kromě uvedených principů se věnujeme také **udržitelnosti, kterou chápeme** jako podmínku pro dlouhodobý efekt KPSVL.

Adresnost/relevance

Dle provedených rozhovorů s místními aktéry i podle informací ze vstupní analýzy, jsou České Velenice většinou aktérů vnímány celé jako svým způsobem vyloučená lokalita. Někteří aktéři tuto identifikaci Velenic spojují se zavedením opatření obecné povahy v roce 2018, které jako oblast se zvýšeným výskytem nežádoucích jevů označilo většinu ulic ve městě. **Umístěním nových služeb přímo do města**

³³ Shrnutí anonymních dotazníků poskytnuté pracovníci SAS

³⁴ METODIKA KOORDINOVANÉHO PŘÍSTUPU K SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝM LOKALITÁM. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/>

České Velenice se dá proto princip adresnosti ve smyslu zacílení intervencí a koncentrace zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu považovat za splněný.

Všechna realizovaná opatření či projekty vycházely z dat vstupní analýzy a zaměřily se na hlavní problémy definované v analytické části SPSZ – na problematiku užívání drog u dětí i dospělých, prostituci, dluhovou a bytovou situaci obyvatel. **Nastavení projektů a z nich vycházejících služeb tedy adresují potřeby cílové skupiny, která služby skutečně využívá. U některých projektů však při realizaci došlo k určitému posunu zaměření z důvodů obtížné dosažitelnosti části definované cílové skupiny či neochoty cílové skupiny řešit s pracovníky problémy, jimiž se služba zabývá** (viz podkapitola k parametru Konzistence). Tyto důvody se projevují například u Spolku 3P, který poskytuje odborné poradenství osobám se závislostmi i jejich blízkým. Druhou službou, kde se nedaří pokrýt celou definovanou cílovou skupinu je Nízkoprahový klub Brána. Od začátku služby se nedaří kontaktovat a přilákat do klubu děti a mládež starší 15 let.

Konzistence

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením je blíže evaluována v rámci evaluace dopadů opatření SPSZ v předchozí kapitole, konkrétně **při evaluaci dopadu pokrytí potřeby sociálních služeb v obci**. Z ní vyplývají dva závěry – **kapacita zřízených a posílených služeb je v současnosti napříč relevantními aktéry považována za dostatečnou**, klíčovým **problémem však zůstává bydlení**, zejména kapacita bytového fondu ve městě, a využívání této kapacity pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené.

Koordinace a synergie

Na velkém posunu v provázanosti služeb, vzájemné spolupráci a koordinaci se shodli všichni oslovení aktéři. Změna vyplývá již ze zavedení řady zcela nových služeb a přesunu některých přímo do Českých Velenic namísto toho, aby za nimi obyvatelé museli dojet do Českých Budějovic, Jindřichova Hradce nebo Třeboně (viz schéma 3 a 4 v podkapitole k dopadu Provázanost služeb). Stále existují potřebné služby mimo Velenice, ty však do města pravidelně dojíždí. **Obyvatelé sami musí v současnosti dojíždět pouze na Úřad práce do Třeboně**. Nové, v rámci projektů vytvořené, služby navíc **sídlí v jedné budově** (kromě dojíždějící organizace Rozkoš bez rizika), což jim přináší možnost vzájemného bezprostředního předání klienta, sdílení informací a komplexního řešení jeho životní situace, a rovněž sdílení odborných informací mezi pracovníky různých služeb. **Koneční příjemci podpory se tak v mnohem větší míře zapojují do většího počtu služeb nebo řeší svou situaci komplexněji, protože nemusí za každou službou na jiný konec města**.

Kromě spolupráce a koordinace služeb navzájem považují poskytovatelé za bezproblémovou také spolupráci s dalšími institucemi – zejména s Úřadem práce, OSPOD a Městským úřadem. Podle výpovědí aktérů z obou stran jsou vzájemně dostatečně seznámeni se svými aktivitami, předávají si a doporučují klienty a sdílí informace o aktuálních potřebách ve městě.

Jedinou výjimkou v bezproblémové spolupráci je organizace Mezi proudy, u které došlo k výraznému ohrožení projektu kvůli nerealizování plánované městské rekonstrukce 12 bytů pro účely projektu. Město rovněž ustoupilo od spolupráce na tvorbě ucelené městské koncepce bydlení a nedošlo ani k výrazné změně podmínek pro přidělování městských bytů, které tak zůstávají pro sociálně vyloučené osoby většinou nedostupné. To vše mělo za následek zhoršenou komunikaci mezi aktéry a ztrátu důvěry organizace Mezi proudy ve spolupráci s městem. Organizace proto nemá zájem v podobném projektu či ve svém působení v Českých Velenicích dále pokračovat.

Udržitelnost

Všechny projekty KPSVL, které financují evaluované služby jsou v době dokončování této zprávy za svou polovinou, a zároveň všechny stále běží. První projekty budou končit k 31. 12. 2019, ostatní v první polovině roku 2020. Všichni provozovatelé služeb tedy nyní intenzivně řeší možnosti pokračování služeb tak, aby byly co nejméně ohroženy potřeby cílové skupiny. **Dvě organizace se samy rozhodly ve svých aktivitách dále nepokračovat nebo je zásadně omezit** – Mezi Proudý a Spolek 3P. V případě Spolku 3P v současnosti probíhají jednání s dalšími aktéry o alespoň částečném minimálním poskytování služby a její podobě, v rámci nichž vyjádřily i město a kraj zájem službu v omezené kapacitě udržet.

Organizace Temperi, o.p.s. počítá s provozováním svých služeb – SAS a Nízkoprahového klubu Brána - i v budoucnu. Nízkoprahový klub jako jediná z evaluovaných služeb nebyla a není financována prostřednictvím projektu z OP Zaměstnanost, ale dotací z města, které přislíbilo spolufinancování i na další rok. Služba byla zároveň zařazena do základní sítě sociálních služeb, dosáhne tak zároveň na krajské financování. Pro pokračování SAS město České Velenice přislíbilo také spolufinancování, ale služba v současnosti zároveň stále čeká na zařazení do základní sítě sociálních služeb, a tím také na možné další financování.

O podobnou situaci jde v případě **Občanské poradny Oblastní charity Třeboň.** Služba byla zařazena do základní sítě sociálních služeb a je již kromě prostředků z ESF financována také ze státního rozpočtu. **Město i kraj má dále zájem službu udržet.**

Organizace Koníček o.p.s. i Rozkoš bez rizika by rády ve svých aktivitách v Českých Velenicích rovněž pokračovaly, a to ve stejném rozsahu, který považují za dostatečný. V současnosti vyjednávají a řeší možnosti dalšího financování.

Závěry evaluace

V obci České Velenice byla provedena evaluace plnění Strategického plánu sociálního začleňování na období 2015 – 2018 a jeho dopadů na stav sociálního vyloučení v obci. Samotný SPSZ byl z pohledu evaluace kvalitně připraven s jasným definováním priorit a cílů v návrhové části a s jejich rozpadem na úroveň jednotlivých opatření. Tato strukturace a definice problémů v analytické části značně zjednodušila tvorbu evaluačního designu, v rámci něhož byly z cílů a opatření definovány výstupy, dopady a evaluační ukazatele.

Po provedení tematického zúžení evaluace v Českých Velenicích na evaluaci oblasti sociálních služeb byly k prozkoumání stanoveny 3 dopady – i) **pokrytí potřeby sociálních služeb v obci,** ii) **provázanost služeb a** iii) **stabilizace životní situace cílové skupiny.** Cíle v podobě navýšení kapacit sociálních služeb byly splněny, kromě zavedení samostatné terénní práce, která byla vyhodnocena jako nadbytečná, neboť terénní složku obsahují téměř všechny nově zavedené služby. Současné kapacity služeb považují nyní provozovatelé služeb za dostatečné. To potvrzuje i zástupce města. **Implementace strategického plánu tedy výrazně přispěla k pokrytí potřeby sociálních služeb v obci.**

Oblastí, kterou provozovatelé jednotlivých služeb považují nadále za problematickou a nedostatečně řešenou, je však bydlení. Projekt, který byl spuštěn organizací Mezi proudy, sice pravděpodobně naplní své indikátory, ale nelze jej považovat za zcela úspěšný a současní realizátoři na něj nechtějí navazovat. Selhala především vzájemná spolupráce organizace a města. Doporučujeme

proto dále se zaměřit na tuto oblast, na zajištění dostatečné kapacity dostupného bydlení pro sociálně vyloučené obyvatele, dále pokračovat s vypracováním v SPSZ již plánované koncepce bydlení, případně odstranit bariéry, které jsou obsaženy v podmínkách přidělování městských bytů.

Doprovodným negativním jevem zavádění nových služeb je neporozumění některých obyvatel obce a námitky proti zavádění opatření pouze pro sociálně vyloučené obyvatele. **Aby se toto porozumění v budoucnu neprohlubovalo, ale naopak zmírňovalo, doporučujeme zaměřit se na nastavení vhodné a intenzivní komunikace problému a jednotlivých opatření.**

Přesunutím většiny nově zřízených služeb do společné budovy se povedlo služby vzájemně provázat, a zajistit tak jejich intenzivnější komunikaci a spolupráci, díky níž dochází k vytvoření komplexnější podpůrné sítě kolem klienta. Kvalitní spolupráci potvrzují i organizace a instituce, které ve společném objektu nesídlí – např. Rozkoš bez rizika, OSPOD či Úřad práce.

V případě stabilizace životní situace sociálně vyloučených obyvatel obce je v současnosti ještě příliš brzy na vyhodnocení efektu zavedených služeb. Zároveň, jak ukazují expertní zjištění posledních let, klíčovou oblastí pro stabilizaci životní situace obecně je bydlení, které se ve Velenicích vyřešit nepodařilo. Pro úspěšné sociální začleňování v obci je potřeba podniknout zásadní kroky především v této oblasti. Místní aktéři i samotní klienti služeb v interních hodnoticích dotaznících nicméně pozitivně hodnotí **vliv nových služeb především na informovanost klientů, motivaci svou situaci řešit a důvěru v organizace jako někoho, na koho se mohou obrátit o pomoc nebo o radu.** Zmíněné přínosy mohou být základem pro pozitivní změnu životní situace klientů.

V rámci naplňování evaluovaných opatření došlo v Českých Velenicích rovněž k **dodržení parametrů koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)** – adresnosti, konzistenci, koordinaci a synergii. **Zapojení aktéři – s výjimkou organizace Mezi proudy realizující projekt zaměřený na bydlení - mají zároveň z velké části zájem s aktivitami kontinuálně pokračovat i v budoucnu a udržet je.**